

PATVIRTINTA:

VšĮ „Šermukšniukas“ direktorės
2025 m. liepos 31 d. įsakymu

**VšĮ „Šermukšniukas“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„Šermukšniukai“**

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

VšĮ „Šermukšniukas“, kodas 302432499, yra nesiekianti pelno ikimokyklinio ir priešmokyklinio vaikų ugdymo įstaiga, padedanti tėvams (globėjams) vykdyti vaikų ugdymo funkcijas. Darželio veikla grindžiama Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos Konstitucija, Vaiko teisių apsaugos įstatymais, Vyriausybės nutarimais, Švietimo ir mokslo ministerijos bei steigėjo įstatais. Įstaigos veiklos pradžia – 2009 m. rugsėjo 8 d. Adresas: Šermukšnių g. 31A, Panevėžys, LT-35113, tel. +370 687 22574; el. paštas: sermukšniukas@gmail.com. Įstaigoje ugdomi 1–7 metų vaikai. Šiuo metu darželyje veikia 1 ankstyvojo ugdymo grupė (1-3 m.), 1 ikimokyklinio ugdymo grupė (3-4 m.) ir 1 mišri ugdymo grupė (5-7 m.). Toks grupių sudarymas gali kisti priklausomai nuo poreikio.

Ikimokyklinio ugdymo programa parengta remiantis ikimokyklinio ugdymo gairėse (2023) pateiktu požiūriu į vaiką ir vaikystę, vaiko raidą, poreikius, ugdymo(si) būdus. Programos paskirtis - pateikti esminius susitarimus dėl 1-6 metų vaikų kokybiško ugdymo(si).

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)

Vaikystėje raidos procesai sukuria prielaidas vaikų ugdymui(si), o kokybiškas ugdymas(is) brandina kūną, smegenų struktūras, skatina vaikų raidą:

 ankstyvajai vaiko raidai būdingas spartus netolygus augimas, veiksmų, mąstymo ir kalbos vystymosi nevienalaikiškumas. Kiekvieno vaiko raida ir ugdymasis pasižymi unikaliais bruožais. Mokytojas pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtybes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleisti vaikų individualumui;

🌿 kiekvienas vaikas aktyviai mokosi, daugelį dalykų atranda pats, savu būdu ir laiku. Vaikai turi sumanymų, nuolat ieško naujų veiklų ir iššūkių, padedančių tobulėti. Mokytojas paremia vaikų iniciatyvas, parinkdami jiems aktualų turinį ir veiklas;

🌿 vaikų mąstymo sinkretiškumas, pasaulio kaip nedalomos visumos matymas suponuoja visuminį požiūrį į ugdymą(si). Vaikams aktyviai veikiant integruojamas fizinis, emocinis, socialinis ir pažintinis ugdymasis;

🌿 vaikų ugdymas(is) yra nuolatinis vidinių galių plėtojimas naujų patirčių pagrindu. Vaikų raidai ir ugdymui(si) svarbiausios yra jautrios socialinės sąveikos, grindžiamos dialogiškumo principu;

🌿 vaikų tarpusavio dialoguose ir dialoguose su suaugusiaisiais konstruojamos bendros prasmės. Vaikų grupėje vyrauja nuomonių ir raiškos įvairovė, vaikai mokosi girdėti vienas kitą, skatinama mokymosi vieniems iš kitų kultūra;

🌿 darnų vaikų vystymąsi užtikrina vaiko raidą skatinantis ugdymas. Siekiama turtinti, plėsti ir kompensuoti nepalankioje aplinkoje augančių vaikų patirtis, kuriamos vaikus ugdytis įgalinančios socialinės ir kultūrinės aplinkos.

Grupės sudarome atsižvelgdami į vaikų poreikius pagal jų amžių: „Pumpurėlių“ 1–3 metų, „Žiedeliai“ 3–4 metų ir „Uogelės“ 5–7 metų. Susidarius mišraus amžiaus grupei ugdymo veikla yra individualizuojama. Atliekame pirminį vaikų specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimą. Prireikus galime kreiptis į pedagoginę psichologinę tarnybą dėl specialiojo ugdymo pagalbos skyrimo.

„Pumpurėliai“ yra tikri pasaulio tyrinėtojai. Jie vis geriau valdo savo kūną ir kalbą, mokosi spręsti tam tikras problemas, ima suprasti tikrąsias daiktų funkcijas ir naudoti juos pagal paskirtį. Todėl šiame etape svarbu palaikyti vaiko iniciatyvumą ir motyvaciją veikti: drauge ieškoti įdomių užsiėmimų, tačiau kalbėtis ir apie susitarimus ar taisykles.

„Žiedelių“ grupės vaikai geriausiai mokosi žaisdami, todėl ugdymo veiklas organizuojame pasitelkdami įvairius žaidimus. Taip lavinama vaiko kalba, mąstymas, dėmesys, vaizduotė, bendravimo ir bendradarbiavimo su kitais vaikais gebėjimai.

„Uogelių“ ugdymo veiklose atsiranda daugiau mokslo žinių - nuo Visatos iki transporto, nuo dinosauro iki burnos higienos ir kt. Šio amžiaus vaikai per įvairias užduotis ir žaidimus vis geriau pažįsta raides, jas jungia ir mokosi skaityti, atlieka matematinius veiksmus ir skaičiuoja.

Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Mūsų bendruomenę vienija abipusė pagarba, atvirumas naujovėms ir saugi ugdymo(si) aplinka, kurioje kiekvienas vaikas gali augti, tobulėti ir jaustis priimtas. Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis (žr. lentelę nr. 1).

Lentelė nr. 1

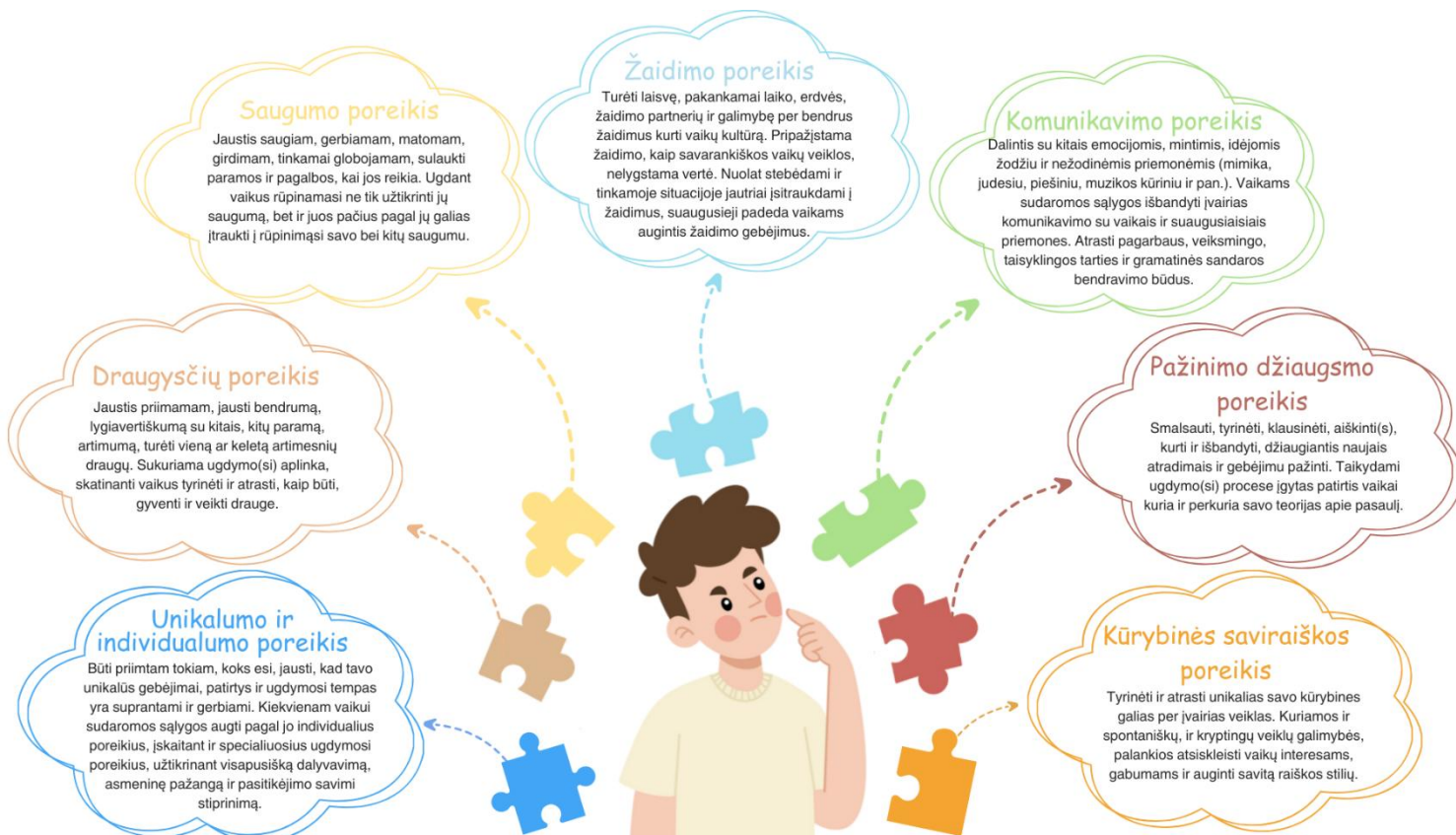
Požiūrio į vaiką sąlygotos vertybės (sudaryta remiantis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2023)

Pamatinė vertybė	Vertėbės paaiškinimas
<i>Vaiko orumas</i>	Kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas.
<i>Vaiko gerovė</i>	Vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka.
<i>Saviraiškos laisvė</i>	Vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka.
<i>Lygiavertis dalyvavimas</i>	Lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis.
<i>Lygiateisiškumas ir teisingumas</i>	Vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų.
<i>Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei</i>	Atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus.
<i>Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas</i>	Pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis.
<i>Kultūrinis tapatumas</i>	Pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.
<i>Įtrauktis</i>	Visi vaikai turi teisę į kokybišką ugdymą, nepriklausomai nuo jų kilmės, gebėjimų, socialinės padėties ar kitų skirtumų. Įtraukties principai skatina įvairių vaikų įsitraukimą į bendrą ugdymo procesą, kai kiekvienas vaikas jaučiasi gerbiamas, priimamas, vertinamas. Sėkminga įtrauktis užtikrinama savalaikiai teikiant reikiamą pagalbą ir bendradarbiaujant visiems ugdymo(si) dalyviams.

Vaikų poreikiai

Siekiant užtikrinti visapusišką vaiko raidą ir gerovę, svarbu atliepti pagrindinius vaikų poreikius, kurie lemia jų emocinę, socialinę, pažintinę bei kūrybinę brandą. Šie poreikiai tampa atspirties tašku kuriant prasmingą, jautrų ir vaikui draugišką ugdymo(si) procesą, kuriame kiekvienas jaučiasi svarbus, girdimas ir skatinamas augti. Programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių (žr. paveikslą nr. 1) tenkinimą ir turtinimą:

Paveikslas nr. 1

Vaikų poreikiai (sudaryta remiantis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2023)

Tinkamai atliepti vaikų poreikiai yra tvirta atrama jų sėkmingai raidai ir asmeniniam augimui. Kuriant aplinką, kurioje vaikai gali žaisti, jaustis saugūs, kurti draugystes, komunikuoti, pažinti pasaulį ir kūrybiškai save išreikšti, ugdymas tampa gyvas, įtraukus ir prasmingas. Tokia ugdymo kultūra ne tik stiprina vaikų pasitikėjimą savimi, bet ir ugdo gebėjimą būti bendruomenės dalimi, mokytis kartu, bendradarbiauti bei rūpintis vienas kitu. Atsižvelgiant į individualius poreikius, įskaitant ir specialiuosius, sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui augti oriai, saugiai ir kūrybiškai – pagal savo galias ir vidinį pasaulį.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Vienas iš esminių ikimokyklinio ugdymo kokybės veiksnių – stiprus, pagarbus ir pasitikėjimu grįstas ryšys tarp ugdymo įstaigos ir ugdytinių šeimų. Tėvų (globėjų) poreikiai yra susiję ne tik su jų vaikų gerove, bet ir su galimybe aktyviai dalyvauti ugdymo(si) procese. Nuolatinis, tikslingas, neperteklinis bei konfidencialus informacijos keitimasis tarp mokytojų ir tėvų padeda užtikrinti ugdymo tęstinumą bei dialogišką ugdymo(si) procesą. Bendravimo su šeima formos: individualūs pokalbiai; bendri tėvų (globėjų), vaikų ir mokytojų renginiai; tėvų (globėjų) susirinkimai; tėvų (globėjų) švietimas: informacinė, konsultacinė medžiaga, pagalba įvairiais vaiko ugdymo, ryšio su vaiku kūrimo, elgesio valdymo klausimais: dalijimasis pedagoginio darbo patirtimi, praktiškais patarimais, literatūra, tarimasis priimant sprendimus; bendri susitarimai dėl reikalavimų, elgesio valdymo; informacijos rinkimas, siekiant pažinti vaikus įvairiose situacijose išsiaiškinti jų poreikius, polinkius, šeimos ir mokytojų kasdieniai, nuoširdus pasikalbėjimas.

Tėvams svarbu aiški, nuosekli ir savalaikė informacija apie vaiko pasiekimus, ugdymo tikslus, planuojamas veiklas. Jie vertina galimybę įsitraukti į vaikų veiklas – siūlyti idėjas, dalyvauti bendruose projektuose, organizuoti veiklas savo kompetencijų srityje, pratęsti ugdymą namuose. Ypač svarbūs yra susitarimai dėl tėvų dalyvavimo: jų laiko, trukmės, veiklos pobūdžio. Tėvų įtraukimas gali apimti ir šeimos dienas ar savaites, bendras išvykas, edukacinius renginius, vaikų nakvynes darželyje, ar veiklas tėvų darbovietėse.

Tėvų ir mokytojų bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu ir dėmesiu. Šeima – pirmoji vaiko ugdymo aplinka, todėl svarbu pripažinti ir puoselėti šeimoje formuojamas vertybes, įpročius bei nuostatas, kartu kuriant visapusiškai vaiko raidai palankią aplinką. Atsižvelgiant į bendrus poreikius, ugdymo įstaiga kuria atvirą, įtraukiančią ir skaidrią bendradarbiavimo kultūrą, kuri stiprina visų dalyvių ryšį ir prisideda prie vaiko visapusiškos gerovės.

Regiono ypatumai

Panevėžio regionas, esantis šiaurės rytų Lietuvoje, pasižymi išvystyta urbanistine ir kaimo gyvenviečių infrastruktūra, stipria pramonės baze bei išlaikytomis kultūrinėmis tradicijomis. Regiono centras – Panevėžio miestas – yra penktas pagal dydį Lietuvos miestas, kuriame koncentruojasi švietimo, kultūros, verslo ir paslaugų įstaigos. Miestas garsėja savo istoriniu palikimu, aktyvia menine bendruomene, tokiais kultūros židiniais kaip Juozo Miltinio dramos teatras, Dailės galerija, Kraštotyros muziejus, Tarptautinis lėlių vežimo teatras bei kitais kultūriniais objektais.

Regiono švietimo erdvėje juntamas dėmesys inovatyviam ugdymui, bendruomeniškumui ir vietos identiteto puoselėjimui. Panevėžio kraštas taip pat išsiskiria gamtos įvairove – jame gausu

parkų, miškų, upių, kurie sudaro sąlygas organizuoti gamtamokslines veiklas, edukacines išvykas ir stiprinti vaikų ryšį su gamtine aplinka.

Panevėžio regiono savitumas grindžiamas glaudžiu bendruomenės bendradarbiavimu, vietos tradicijų ir tautinio identiteto puoselėjimu, taip pat augančiu verslumo ir socialinės atsakomybės vaidmeniu švietimo srityje. Tai sudaro palankią terpę visapusiškam vaikų ugdymuisi ir skatina aktyvų šeimų bei bendruomenės įsitraukimą į ugdymo procesą.

Mokyklos savitumas

Savo veikloje remiamės laisvojo ugdymo paradigma – siekiame padėti kiekvienam vaikui atsiskleisti pagal jo individualius gebėjimus ir talentus, ugdyti laisvą, kūrybingą, savarankišką asmenybę. Tikime, kad kiekvienas vaikas yra unikalus: smalsus, aktyvus, norintis pažinti ir tyrinėti pasaulį jam priimtinausiu būdu – žaisdamas. Todėl ugdymo veiklos organizuojamos taip, kad vaikas galėtų pats kuo daugiau patirti – liesti, klausytis, stebėti, užuosti, ragauti, judėti ir jausti. Per tokį aktyvų patyrimą lavinamos visos vaiko kompetencijos, o ypač – kalbinė raiška ir taisyklinga, rišli, gramatiškai taisyklinga kalba.

Didelį dėmesį skiriame socialinių, emocinių ir bendravimo įgūdžių ugdymui – kasdien kuriame saugią, draugišką ir vaikui emociškai palankią aplinką. Ji skatina vaiką drąsiai reikšti savo mintis ir jausmus, užduoti klausimus, išgirsti kitą ir būti išgirstam. Kalbinė aplinka formuojama nuosekliai ir apgalvotai – vaikai skatinami turtinti žodyną, kurti pasakojimus, dalytis patirtimis, išmokti taisyklingai formuluoti mintis ir vartoti gramatiškai teisingas kalbos formas tiek kasdienėje, tiek struktūruotoje veikloje.

Nuolat palaikome glaudų ryšį su tėvais – dalijamės vaiko pažanga, stebimais gebėjimais, kalbos ir socialinės raidos ypatumais, atsižvelgiame į kiekvieno vaiko ugdymosi poreikius. Esant poreikiui, ugdymo procese dalyvauja logopedas, padedantis spręsti kalbos ir komunikacijos sunkumus, bei kineziterapeutas, užtikrinantis visapusišką vaiko fizinę raidą. Mūsų tikslas – užtikrinti harmoningą vaiko vystymąsi ir paruošti jį sklandžiam perėjimui į pradinę mokyklą.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

„Sermukšniukų“ ikimokyklinio ugdymo programa remiasi integruota teorine prieiga, apimančia konstruktyvistinės (J. Piaget) ir sociokultūrinės (L. Vygotsky) teorijų elementus. Ši prieiga leidžia atliepti ikimokyklinio amžiaus (3–6 m.) vaikų raidos ypatumus ir užtikrinti visapusišką jų ugdymą(si), orientuotą į patirtį, sąveiką ir prasmingą aplinkos pažinimą.

Remiantis J. Piaget pažintinės raidos teorija, ikimokyklinio amžiaus vaikai (2–7 m.) yra priešoperacinėje stadijoje. Jie pasaulį pažįsta naudodami simbolinį mąstymą, vaizduotę, o mąstymas dar tebėra egocentriškas, nors apie 5–6 metus vaikai jau pradeda suprasti kitų požiūrį ir geba reguliuoti elgesį. Tai reiškia, kad šiuo laikotarpiu ypač svarbus patirtinis mokymas(is) – vaikai

geriausiai mokosi veikdami, tyrinėdami, reflektuodami ir eksperimentuodami. Įstaigos programa ugdymą grindžia patirtinio mokymosi principais, integruojant STEAM ugdymo elementus (gamtos mokslai, technologijos, inžinerija, menai ir matematika), kurie padeda vaikams tyrinėti, spręsti problemas, lavinti kritinį mąstymą bei kūrybiškumą. Mokytojo vaidmuo – ne perduoti žinias, bet kurti aplinką, kurioje vaikas galėtų pats tyrinėti, klysti ir atrasti.

Remiantis L. Vygotsky teorija, vaiko pažinimas ir raida vyksta per sąveiką su aplinkiniais, o didžiausia pažanga vyksta artimiausioje raidos zonoje, kai vaikas mokosi atlikti veiklas, kurių dar nesugeba atlikti savarankiškai, bet gali įveikti su suaugusiojo ar bendramokslio pagalba. Įstaigoje didelis dėmesys skiriamas socialinei sąveikai, naratyviniam vaidmenų žaidimui, bendradarbiavimui, o mokytojas aktyviai dalyvauja ugdymo procese kaip palydėtojas, jautriai padedantis vaikui pasiekti aukštesnį supratimo lygį per patarimą, klausimą ar užuominą. Privati kalba, kurią vaikas naudoja mąstymui ir veiklai organizuoti, darželyje vertinama kaip natūralus perėjimas prie vidinio mąstymo – ne slopinama, bet skatinama, nes tai svarbus žingsnis pažintinės brandos link.

Šios teorinės prieigos glaudžiai susijusios su mūsų ugdymo(si) vertybiniais principais, kuriais grindžiamas visos įstaigos darbas. Mūsų įstaiga – tai demokratinės gyvensenos principų plėtros institucija, atvira kultūrų tradicijoms, kalbiniam ugdymui ir kiekvieno vaiko unikalumui. Ugdymo turinys sudarytas remiantis vienuolika pagrindinių principų, užtikrinančių vaikų visapusišką ugdymą(si):

 ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalakis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);

 vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;

 žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;

 sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;

 integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;

 įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

 kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

 vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

 lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

 reflektyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

 šėimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III SKYRIUS

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis;

Uždaviniai:

1. ugdyti pasitikėjimą savimi – kurti saugią, palaikančią ugdymosi aplinką, kurioje vaikas gali drąsiai išreikšti mintis, jausmus ir idėjas. Skatinti vaikų iniciatyvą, pasirinkimo laisvę ir atsakomybę už savo sprendimus. Organizuoti veiklas, leidžiančias vaikams patirti sėkmę ir nesėkmę bei įveikti iššūkius;

2. ugdyti rūpestį savimi ir kitais – į ugdymo procesą įtraukti veiklas, stiprinančias emocinį intelektą ir savireguliacijos gebėjimus. Mokyti kasdienės savitvarkos, sveikos gyvensenos ir asmeninės higienos įgūdžių. Skatinti bendravimą, pagalbą draugui, rūpestį grupės nariais kasdienėse situacijose ir žaidimuose;

3. skatinti jautrumą kultūrinei ir socialinei įvairovei – supažindinti su įvairiomis kultūromis per pasakas, muziką, šventes, kulinarines tradicijas. Skatinti pagarbą kitoniškumui, aptariant skirtumus tarp vaikų (kalbos, šeimų, pomėgių) kaip vertę. Įtraukti veiklas, skatinančias empatiją ir supratimą apie skirtingas socialines aplinkybes;

4. ugdyti komunikabilumą – skatinti vaikų įsitraukimą į bendrąsias veiklas, diskusijas, pokalbius, klausimų ir atsakymų situacijas. Sudaryti sąlygas vaikų raiškai įvairiomis komunikavimo priemonėmis – žodžiu, kūnu, piešiniais, drama. Lavinti gebėjimą klausytis kitų, reikšti savo nuomonę bei derėtis žaidybinėse situacijose;

5. skatinti lankstų mąstymą – pateikti įvairias problemų sprendimo situacijas, skatinančias alternatyvių sprendimų paiešką. Organizuoti veiklas, kuriose nėra vieno teisingo atsakymo – skatinti ieškoti, lyginti, vertinti. Skatinti vaikų atvirumą naujoms idėjoms ir prisitaikymą prie pokyčių veikloje ar aplinkoje;

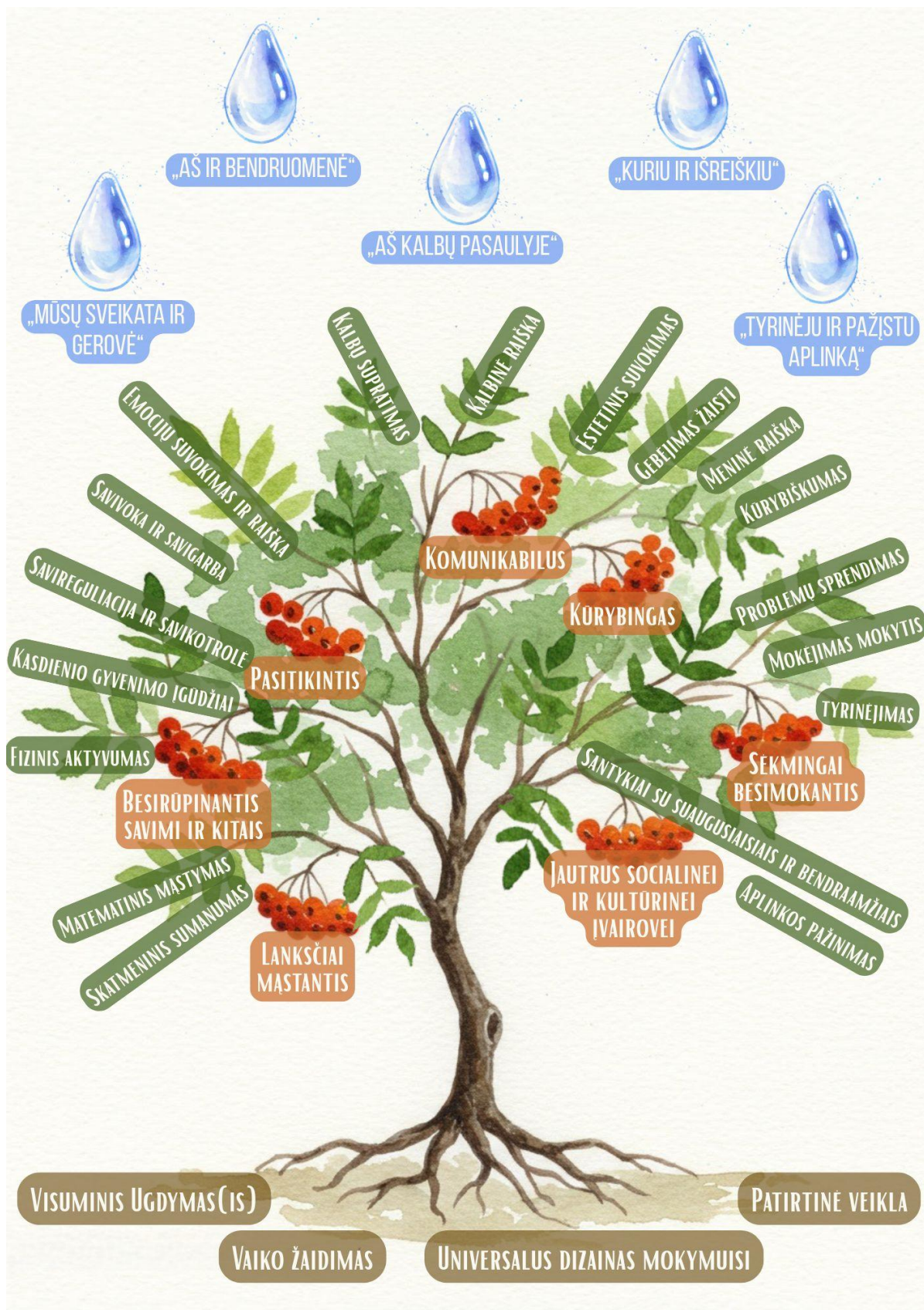
6. Plėtoti kūrybiškumą – sudaryti sąlygas kūrybinei saviraiškai – per dailę, muziką, šokį, vaidybą, statybą. Skatinti vaikus kurti savo žaidimus, pasakas, taisykles, pasitelkiant vaizduotę. Palaikyti unikalius vaikų sumanymus ir originalias idėjas, vertinti kūrybos procesą, o ne rezultata;

7. Skatinti sėkmingą mokymąsi – pateikti individualizuotas veiklas pagal vaiko gebėjimus ir pažinimo lygį. Ugdyti vaikų mokymosi džiaugsmą per tyrinėjimą, atradimą ir refleksiją. Skatinti vaikų motyvaciją ir pasitikėjimą savo mokymosi galimybėmis per pozityvų grįžtamąjį ryšį.

Ikimokyklinio ugdymo rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymosi procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį. Programoje vaikų ugdymo(si) rezultatus nusako šios pasiekimų sritys: kasdienio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais; aplinkos pažinimas; matematinis mąstymas; skaitmeninis sumanymas; kalbų supratimas; kalbinė raiška; estetinis suvokimas; meninė raiška; kūrybiškumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; gebėjimas žaisti; mokėjimas mokytis. Visos šios sritys nagrinėjamos per 5 ugdymosi sritis: „mūsų sveikata ir gerovė“, „aš ir bendruomenė“, „aš kalbų pasaulyje“, „kuriu ir išreiškiu“, „tyrinėju ir pažįstu aplinką“. Ugdymo(si) pagrindas – vaiko žaidimas, visuminis ugdymas, patirtinė veikla, universalus dizainas mokymuisi. Apjungus visus šiuos komponentus vaikas ugdosi komunikabilus, pasitikintis, besirūpinantis savimi ir kitais, kūrybingas, sąmoningai besimokantis, lanksčiai mąstantis, jautrus socialinei ir kultūrinei įvairovei. Visa tai pavaizduota konceptualiaame ugdymo modelyje (žr. paveikslą nr. 2).

Paveikslas nr. 2

Konceptualus ugdymo modelis

IV SKYRIUS

UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ugdymo(si) programa grindžiama aktualiais, vaikų patirtį atliepiančiais ugdymo(si) kontekstais. Kuriant juos pasitelkiamos vaikams artimos kultūrinės, socialinės, gamtinės aplinkos, iš anksto tikslingai sumodeliuotos ugdymosi situacijos bei spontaniškai čia ir dabar besiformuojanti veikla. Ugdymosi aplinka nuolat kinta, reaguodama į vaikų interesus, gebėjimų ūgtį ir bendrą grupės dinamiką.

Mokytojai, būdami vaikų elgesio ir veiklos modeliu, ugdymo(si) situacijose lanksčiai keičia savo vaidmenis – tampa vaikų padėjėjais, tyrinėtojais, kūrėjais ar bendrakeliaiviais mokymosi procese. Programoje integruojami šie gairėse siūlomi ugdymo(si) kontekstai:

Universalaus dizaino mokymuisi kontekstas

Užtikrinama visiems vaikams prieinama, lanksti ir prasminga ugdymo(si) aplinka, nepaisant jų amžiaus, socialinių, kultūrinių ar sveikatos ypatumų. Vaikai veikia savo tempu, rinkdamiesi jiems tinkamus tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, o pasirinkimų galimybė skatina vidinę motyvaciją, sumanymų generavimą ir savarankišką mokymąsi. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdomi kartu su visais, stiprinant pagarbą įvairovei.

Žaismės kontekstas

Skatinamas natūralus vaikų smalsumas ir mokymasis per žaidimą. Vaikai žaidžia naudodami judesius, pojūčius, emocijas, kalbą, vaizduotę ir mintis, improvizuoja ir kuria spontaniškai. Žaidimo procese priimamos vaikų „neteisingos teorijos“, mokytojas žaismę pastebi, praturtina ir į ją įtraukia kitus vaikus.

Judraus patirtinio ugdymosi kontekstas

Suteikiama daug galimybių judėti, tyrinėti judesiu ir aktyviai veikti vidaus bei lauko aplinkose. Ugdymas grindžiamas subalansuota judria veikla, kuri vyksta natūralioje ir dirbtinai sukurtoje edukacinėje erdvėje, kuriant sąlygas patirti iššūkį ir saugią riziką.

Kultūrinių dialogų kontekstas

Vaikai įtraukiami į kultūrinės sąveikas, per kurias pažįsta šeimos, bendruomenės, regiono ir pasaulio kultūras. Aplinkoje atsispindi kultūriniai ženklai, simboliai, papročiai, ugdoma pagarba įvairovei bei pozityvus požiūris į kitoniškumą.

Kalbų įvairovės kontekstas

Kuriama kalbinei įvairovei palanki aplinka, skatinanti žodinės ir nežodinės raiškos formas, įvairių kalbų pažinimą ir pozityvias nuostatas. Pasinaudojama grupėje esančia kalbine įvairove, technologijomis, vaizdinėmis ir garsinėmis priemonėmis bei kasdienėmis komunikacinėmis situacijomis.

Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas

Vaikai įtraukiami į gilius tyrinėjimus, kuriuose ieško atsakymų į jiems rūpimus klausimus. Kuriamos tyrinėjimo laboratorijos, edukacinės aplinkos su medžiagomis, objektų įvairove ir priemonėmis STEAM veikloms. Skatinamas ilgalaikis stebėjimas, savarankiškų sprendimų priėmimas.

Realių ir virtualių aplinkų kontekstas

Realios aplinkos papildomos saugiai ir prasmingai naudojamomis skaitmeninėmis priemonėmis, kurios leidžia patirti ir suprasti nematomus reiškinius, kūrybiškai spręsti problemas. Skaitmeninės priemonės naudojamos savivaldžiam vaikų mokymuisi stiprinti.

Kūrybinių dialogų kontekstas

Vaikams sudaromos sąlygos spontaniškai kurti, veikti, eksperimentuoti su skirtingomis kūrybinės raiškos formomis. Akcentuojamas kūrybinis procesas – jo netikėtumas, džiaugsmas, laisvė ir pasididžiavimas. Mokytojas tampa kūrybos proceso bendradalyviu.

Vaikų pasiekimai turinyje jungiami į grupes pagal numatytas vaiko ugdymosi galias – gebėjimus, kurie atspindi visuminę vaiko raidą ir jo aktyvų veikimą įvairiose situacijose. Kiekviena gebėjimų grupė per įvairias temas atskleidžia vaiką kaip unikalią, augančią asmenybę, turinčią savitą pažinimo, kūrybos, emocinio ir socialinio gyvenimo būdą. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas planuojamas atsižvelgiant į jų amžių, individualius gebėjimus, poreikius bei natūralų smalsumą. Ugdymo(si) turinys (žr. lentelę nr. 2.) suskirstytas pagal vaiko galias bei tas galias atliepiančias ugdymosi sritis. Orientuojamasi į vaiko pasiekimus trečiame ir šeštame žingsnyje. Kitus pasiekimų žingsnius galite pasižiūrėti [ikimokyklinio ugdymo gairėse](#).

Lentelė nr. 2

Ugdymo(si) turinys (sudaryta remiantis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2023)

KOMUNIKABILUS		
„Aš kalbų pasaulyje“		
Kalbų supratimas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
	3-iasis žingsnis	
	Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir	- Ugdosi kalbos suvokimo gebėjimus bendraudami su suaugusiais ir vaikais, kurie kalba aiškiai, lėtu tempu, dažnai kartodami pagrindinius žodžius. - Plečia pasyvų ir aktyvų žodyną girdėdami vaiko veiksmus, jausmus ir aplinką apibūdinančią suaugusiojo kalbą, kuri pasižymi aiškia artikuliacija, ryškia intonacija

nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. Esminiai gebėjimai. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“, du vienas paskui kitą sekančius prašymus; greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių, ženklų prasmę. Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais.	ir natūraliais gestais. • Klausosi trumpų, ritmingų, emocingų tekstų – dainelių, eilėraščių, garsų žaidimų – gimtąja ir kitomis kalbomis, kuriuos siūlo suaugusysis žaismingai, vaikui aktualiose situacijose. • Mankština foneminę klausą per veiklas, kur reikia atpažinti žodžius, garsus, ritmus, kalbos intonacijas, taip pat klausydamiesi aplinkos garsų. • Mėgdžiodami ir kartodami įvairias mimikas bei pratimus lavina kalbos aparatą. • Mėgdžiodami, kartodami ir eksperimentuodami su garsais, žodžiais bei sakiniais, mokosi atkreipti dėmesį į kalbą, dalyvauti paprastuose žodiniuose žaidimuose. • Skatinami kalbėti paeiliui, išlaukti savo eilės dialoge ar grupiniame pokalbyje, reaguoti į kitų kalbą tiek tylioje, tiek triukšmingesnėje aplinkoje. • Klausymosi įgūdžius stiprina mokytojai sukuriant įvairias kalbinio bendravimo situacijas, kuriose svarbus emocinis ryšys, bendras dėmesys ir kalbinė iniciatyva. • Domisi knygomis, iliustracijomis, simboliniais ženklais, įsitraukia į pasakojimą, kai suaugęs skaito, komentuoja, kviečia tyrinėti knygėlę drauge.
Ketvirti–šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų		
	6-asis žingsnis Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje	• Kalbinį suvokimą ir išraišką ugdosi klausydamiesi įvairaus pobūdžio tekstų – pasakojimų, dialogų, dainų, įrašų, atkartodami jų intonaciją, ritmą ir emocinę raišką. • Mokosi suprasti kalbos niuansus – dviprasmybes, humorą, perkeltines reikšmes – stebėdami suaugusiųjų ir bendraamžių kalbėjimo situacijas, vaidybinius žaidimus, kontekstą. • Kalbos supratimą gilina klausydamiesi pasikartojančių frazių, posakių, žaidybinio erzino, kalbos žaidimų, kuriuose žodžiai vartojami ne tiesiogine reikšme. • Domisi kitos kalbos žodžiais, kartais būdami dvikalbėje

	aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Atpažįsta, kokie integruoti raiškos būdai ir priemonės buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles; suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią; supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių; pradeda skirti paprastos garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Domisi įvairiais rašytiniais teksta, iš iliustracijų ir vieno kito atpažįstamo žodžio supranta jų siužetą; supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.	aplinkoje girdi vartojamus žodžius, juos sieja su savo kalba. • Mokosi stebėti skaitomo teksto kryptį, sekti raidžių ir garsų sąsajas, patiria skaitymo džiaugsmą iš paveikslėlių, atpažįstamų žodžių ir teksto siužeto. • Skatinami tyrinėti garsinę žodžių sandarą – skiemenuoti, ieškoti pradiniu tuo pačiu garsu prasidedančių žodžių, atpažinti raidžių formas ir pavadinimus. • Lavina artikuliacinį aparatą per smagias kalbos pratybas: žaidybinę artikuliacinę mankštą (liežuvio, lūpų, žandų judesius), garsų iškvėpimo pratimus, pūtimo žaidimus, garso artikuliacijos imitacijas. • Mokosi taisyklingai tarti garsus, lavina tarimą per eilėraščius, greitakalbes, skiemenų kartojimą, ritmingus tekstus su dažnais pasikartojimais. • Kalbinė motyvacija palaikoma skaitant paveikslėlių knygas, pasakų knygeles, klausantis sudėtingesnių tekstų su išankstinėmis diskusijomis ir aptarimu „kas galėtų nutikti toliau“.
Kalbinė raiška	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
Nusiteikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis	3-iasis žingsnis 2–3 žodžių vientisiniais sakiniiais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų	• Kalbinę raišką ugdosi aktyviai dalyvaudami pokalbiuose su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, kai yra girdimi, išklausomi ir skatinami kalbėti apie savo patirtis, matomus objektus, patirtus įspūdžius. • Kalbėti ir klausti vaikus skatina suaugusiojo užduodami

bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. Esminiai gebėjimai. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	savybes, įvykius; inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes; taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus; išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus.	klausimai, stebėjimas kartu, bendras komentavimas ir emocinis įsitraukimas. • Vaikai mokosi reikšti mintis 2–3 žodžių sakiniais, naudodami veiksmų, daiktų ir savybių pavadinimus, o jų gramatinė raiška tobulėja girdint taisyklingą suaugusiojo kalbą. • Palaikomas vaikų noras dalintis įspūdžiais apie patirtus įvykius, matytus filmukus, girdėtas daineles ar pasakas – vaikai raginami įvardyti veikėjus, apibūdinti patikusias scenas, perteikti nuotaiką. • Skatinami vartoti mandagumo frazes natūraliose situacijose, per žaidimus ar vaidybines situacijas (pvz., „ačiū“, „prašau“, „labas“, „viso gero“). • Kalbos gebėjimai stiprinami per garsinį atkartojimą – eilėraščių, dainų, greitakalbių fragmentus, kuriuos vaikai girdi dažnai, įsimena ir kartoja ritmiškai bei emociškai. • Imituodami rašymą, braukdami ar piešdami „raideles“, vaikai ugdomi suvokimą, kad ženklai gali reikšti mintį, o piešinys ar keverzonė yra jų kalbinės raiškos forma. • Suaugusiojo teigiamas dėmesys vaiko kalbėjimui, pakartojimas, išplėtimas ir aiškus modeliavimas padeda vaikui plėsti žodyną, gramatinę raišką ir kalbinę drąsą.
Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų		
	6-asis žingsnis Atsižvelgdamas į bendravimo tikslą ir situaciją, išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.); klausinėja	• Kalbinę raišką vaikai ugdomi dalyvaudami pokalbiuose, diskusijose, žaidimuose, kūrybinėse veiklose, kuriose gali drąsiai reikšti savo nuomonę, norus ir svarstymus. • Suaugusieji skatina vaiką išsakyti patirtį, svajones, sprendimų paieškas, suteikdami laiko ir saugią aplinką išsireikšti, įvardinti jausmus, suformuluoti klausimus. • Vaikai mokosi kalbėti sklandžiai, laikytis pokalbio struktūros – pradėti, plėtoti, užbaigti temą; stebi ir kartoja mandagumo, vaizdingus, emocinius žodžius, lavina sinonimų, antonimų vartojimą.

	apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas; tinkamai pradeda, plėtoja, keičia ir baigia pokalbį; bando komunikuoti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje; keliais būdvardžiais apibūdina istorijų veikėjus; perpasakoja informaciją iš įvairaus žanro knygų. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.	• Lavina gebėjimą užduoti klausimus apie girdėtą tekstą, matytus vaizdus, asmeninius patyrimus; mokosi priimti kitų nuomonę ir išklausti. • Įtraukiami į veiklas, kurios padeda kurti pasakojimus – sekant paveikslėlių eigą, atkuriant girdėtas pasakas, išgalvojant naujus siužetus žaidimuose ar dailės kūriniuose. • Skatinami vartoti apibūdinamuosius žodžius (būdvardžius), kalbant apie personažus ar situacijas, lyginant, priešpriešinant veikėjų savybes. • Vaikai susipažįsta su įvairaus žanro tekstais – pasakomis, informaciniais leidiniais, knygomis vaikams – ir perteikia girdėtą informaciją savais žodžiais. • Ugdosi rašytinės kalbos pradmenis kopijuodami žodžius iš aplinkos (etiketes, užrašus, vardus), spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, pirmuosius žodžius. • Suaugusieji pastebi ir palaiko vaiko kalbinę iniciatyvą, suteikia galimybių patirti sėkmę kalbinėje veikloje, taikydami žaidybinius, kūrybinius metodus.
--	---	--

KOMUNIKABILUS IR KŪRYBINGAS

„Aš kalbų pasaulyje“ ir „Kurių ir išreiškiu“

Estetinis suvokimas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
Domisi, gėrėsi, grožisi gamtine ir kultūrine	3-iasis žingsnis Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį,	• Estetinių jautrumą ugdo įvairiais pojūčiais – klausydamiesi muzikos, stebėdami aplinką, liesdami medžiagas, dalyvaudami vizualinėje ir garsinėje kūryboje, užuosdami.

aplinka. Esminiai gebėjimai. Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu – bjauru; šviesu – tamsu; tylu – garsu). Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.	• Vaikai skatinami atkreipti dėmesį į garso spalvą, tempą, ritmą, intonacijų skirtumus, žaisdami su garsais, klausydamiesi muzikinių kūrinių, dainelių, gamtos garsų. • Dalyvaudami dailės, šokio, muzikos ar gamtos stebėjimo veiklose, išreiškia emocijas, reakcijas į kontrastingas estetiškes patirtis: patinka – nepatinka, jauku – nejauku, ramu – neramu. • Skatinami pasidžiaugti savo kūryba: parodyti, papasakoti, įvardyti tai, ką sukūrė, kaip jautėsi kurdami, kodėl pasirinko vienas ar kitas formas, spalvas, medžiagas. • Ugdomi stebėjimo įgūdžiai ir individuali raiška per dailės, muzikavimo, judesio ir gamtos pažinimo veiklas – vaikai kviečiami pastebėti skirtumus tarp garsų, atspalvių, formų, judesių. • Palaikomas vaikų gebėjimas formuoti nuomonę apie estetinę patirtį – kas jiems gražu ar nemalonu, kokie kūriniai ar aplinkos elementai kelia džiaugsmą, įdomumą, smalsumą. • Suaugusieji savo pavyzdžiu rodo emocinį santykį su kūryba ir gamta, žodžiais įvardija pojūčius ir emocijas, padeda vaikui atrasti estetinį džiaugsmą kasdienėje aplinkoje ir kūryboje.
Ketvirtį-šeštį gyvenimo metų: siekiame 6 žingsnio pasiekimų		
	6-asis žingsnis Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška.	• Vaikai skatinami drąsiai reikšti kūrybines idėjas įvairiose veiklose – piešiniuose, konstrukcijose, vaidybiniuose žaidimuose, šokyje ar muzikoje – net jei jos neatitinka įprastų normų ar lūkesčių. • Ugdomas gebėjimas eksperimentuoti su spalvomis, medžiagomis, garsais, judesiais, kompozicijomis, leidžiant laisvai jungti netikėtus elementus, išreikšti save unikalčiai. • Vaikai kviečiami aptarti meno kūrinius (paveikslus, muziką, spektaklius), įvardyti jų temą, veikėjus, nuotaiką,

	Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius. Siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą.	paliktą išpūdį, lyginti su savo patirtimi, nuotaikomis ir kūryba. • Skatinami reflektuoti kūrybinius išgyvenimus: pasidalyti, kas jiems patiko, ką norėtų pakartoti ar padaryti kitaip, kaip jų kūriniai susiję su jų vidiniu pasauliu ar patirtais išpūdžiais. • Susipažįsta su meno paskirtimi ir kontekstu per pokalbius, kūrybinius pasivaikščiojimus, ekskursijas, įvairius meninius projektus, jungiančius realų pasaulį su menine raiška. • Mokomi pastebėti estetinę vertę kasdienėje aplinkoje – gamtoje, architektūroje, buityje – bei siūlyti idėjas, kaip kūrybiškumas galėtų būti taikomas jų gyvenamojoje ar mokymosi erdvėje. • Lavinamas gebėjimas argumentuoti savo nuomonę apie kūrybinius darbus: įvardyti, kas patiko ir kodėl, ką būtų galima patobulinti, kuo skiriasi vieni kūriniai nuo kitų. • Suaugusieji palaiko vaikų saviraišką, nevertina pagal „teisingumo“ kriterijus, bet drąsina ieškoti, bandyti, reflektuoti, kelti klausimus, kalbėtis apie meno reikšmę ir poveikį.
KŪRYBINGAS		
„Kurių ir išreiškiu“		
Meninė raiška	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.	3-iasis žingsnis Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. Kuria statinius, lipdinius,	• Vaikai skatinami tyrinėti įvairias meninės raiškos priemones – piešti, lipdyti, statyti, tepti, spausti, jungti – nesiekiant rezultato, o leidžiant mėgautis procesu, medžiagų įvairove ir atradimais. • Ugdomas gebėjimas savitai išreikšti mintis, emocijas ir pasakojimus per vaizdą, garsą, judesį ar vaidybą, įtraukiant vaiką į laisvą kūrybinę veiklą ir refleksiją. • Vaikai skatinami kurti spontaniškai – dainuoti, šokti, groti, judėti pagal muziką, garsus, emocijas, susikurti
Esminiai gebėjimai.		
Pagal savo		

išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	keverzones ar „galvakojus“.	savitus ritmus, žodžius, veiksmus.
	Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmiais, sava kalba. Pradedą rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas.	• Mokosi improvizuoti – išbando įvairius būdus išgauti garsą, judesį, formą; drąsinami naudoti balsą, kūno garsus, ritmą kūryboje. • Palaikomas jų gebėjimas interpretuoti girdimus ir matomus meninius reiškinius: atpažinti ritmą, kontrastus, emocinę nuotaiką, išreikšti tai savo kūryboje. • Skatinami įsitraukti į dainuojamuosius žaidimus, ratelius, choreografinius judesius, kuriuose lavinamas koordinavimas, bendradarbiavimas, ritmas. • Vaidybinė raiška ugdoma per kasdienius vaidmenų žaidimus – pasitelkiant mimiką, kūno judesius, intonaciją, priemones; vaikai kviečiami sukurti personažus, siužetus, pasakoti veiksmiais. • Vaikai palaikomi atrandant tai, kas jiems patinka – medžiagas, instrumentus, judėjimo formas, dainavimo ar vaidybos būdus, taip ugdant individualų kūrybinį stilių. • Suaugusieji, patys aktyviai dalyvaudami ir džiaugdamiesi kūrybine veikla, savo pavyzdžiu kuria drąsos, smalsumo, kūrybos ir improvizacijos kultūrą.
	Ketvirtį-šeštį gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų	
	6-asis žingsnis Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis (gratažas, monotipija), skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Kuriam darbus, pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafiniais ženklais (skaitmenimis, žodžiais, raidėmis, rodyklėmis). Turi	• Vaikai skatinami planuoti kūrybą – turėti sumanymą, rinktis tinkamas priemones ir technikas, kurti nuosekliai, tyrinėti naujas galimybes, įskaitant ir skaitmenines. • Ugdoma drąsa eksperimentuoti su įvairiomis vizualinės raiškos priemonėmis: dailės technikomis, formomis, teksta, ženklais, simboliais. • Vaikai įtraukiami į bendrą kūrybą – grupinius projektus, koliažus, kolektyvines kompozicijas, taip lavindami bendradarbiavimą ir dailės kalbos suvokimą. • Kalbėdami apie dailės kūrinius mokosi vartoti pagrindines sąvokas (pvz., linija, spalva, forma, fotografuota, piešta, tapyta), samprotauja apie kūrinių prasmę ir paskirtį.

	išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Komentuoja ir kitaip reiškia nuomonę apie savo, kitų vaikų, menininkų darbus vartodamas žinomas dailės sąvokas. Gali išvardyti keletą technikų (piešta, fotografuota, tapyta). Samprotauja apie dailės kūrinių paskirtį. Supranta, kad yra skirtingos dailės rūšys.	• Muzikinę raišką plėtoja klausydamiesi įvairios muzikos, kurdami ritmus, melodijas, garsinius pasakojimus, naudodami instrumentus, balsą ir kūną. • Komponavimo, improvizavimo gebėjimus ugdo jungdami skirtingus muzikos elementus: ritmą, melodiją, dinamiką, tembrą, struktūrą. • Įtraukiami į kūrybines veiklas, kuriose dainos tekstas ar muzika išreiškiama judesiu, simboliu ar skaitmeniniu ženklu. • Supranta muzikos ir šokio kontekstą: aptaria, kur tai matė ar girdėjo, kada tai vyksta, kokią nuotaiką ar reikšmę turi. • Šokyje eksperimentuoja su judesių improvizacija, kuria kompozicijas, išreiškiančias temą ar emociją, fiksuoja savo kūrybą grafiškai. • Teatrinėje veikloje kuria personažus, improvizuoja situacijas, pasitelkia visapusišką raišką – balsą, mimiką, judesį, sceninius objektus. • Skatinami reflektuoti patirtį: dalintis išpūdžiais apie spektaklius, koncertus, meninius renginius, aptarti turinį, prasmę, emocinį poveikį. • Suaugusieji palaiko kūrybinių idėjų raišką įvairiomis formomis, suteikia erdvės eksperimentams, užtikrina sąmoningą medžiagų ir raiškos būdų pasirinkimą bei padeda vaikui reflektuoti savo kūrybinę patirtį.
Gebėjimas žaisti	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.	3-iasis žingsnis Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. Tikslingai renkasi žaislus,	• Vaikai skatinami įsitraukti į bendrą žaidimą su kitais vaikais ar suaugusiuoju, kai jiems padedama susitarti dėl vaidmenų, veiksmų sekos ar žaidimo taisyklių. • Žaisdami kartu mokosi stebėti ir derinti savo veiksmus su kito veikla, reaguoti į partnerio iniciatyvą, pratęsti veiksmą, išlaikyti paprastą žaidybinį dialogą.

Esminiai gebėjimai. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. Kartodamas veiksmus žaidžia vieną išiminsį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.	• Skatinami rinktis žaislus pagal žaidimo idėją ar temą, susikurti žaidimo aplinką naudojant paprastas medžiagas, priemones ar baldus. • Patyrę išpūdį (pvz., vizitą pas gydytoją, kelionę, maisto gaminimą), vaikai per žaidimą atkartoja įvykį, jungia kelis veiksmus į logišką seką, pvz., „pagaminu – pavalgau – sutvarkau“. • Skatinami pradėti kurti paprastus siužetus žaidžiant kasdienio gyvenimo situacijas, naudoti kalbą ir judesį vaidmeniui įgyvendinti. • Mokosi laikytis žaidybinio vaidmens – kalbėti, elgtis pagal vaidmenį, naudoti būdingus daiktus ar kalbos formas (pvz., <i>daktaras, pardavėjas, mama</i>). • Suaugusieji padeda struktūruoti žaidimą, pasiūlo idėjų, padeda išlaikyti žaidimo nuoseklumą, skatina vaikus keistis vaidmenimis, lavina vaizduotę ir gebėjimą improvizuoti. • Žaidimas vertinamas kaip natūrali vaikų saviraiškos, emocijų, santykių ir socialinių įgūdžių mokymosi forma, todėl jiems suteikiama pakankamai laiko ir laisvės žaisti savarankiškai ir kartu.
Ketvirtį-šeštį gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų		
	6-asis žingsnis Mokytojo paskatintas nesunkiai ištraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis. Mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse (kieme, gamtoje), išradingai jas pritaikydamas	• Vaikai skatinami įsitraukti į grupinius režisūrinius ir vaidmenų žaidimus, kuriuose kuria savo žaidimų pasaulius, personažus ir situacijas, paremtas asmenine patirtimi, knygomis, filmais ar kitais medijų šaltiniais. • Žaidžiant ugdomas gebėjimas kalbėti išplėstiniais sakiniais, dėstyti mintis nuosekliai, naudoti vaizduotę ne tik veiksmams, bet ir žodžiais – kuriant situacijas vien kalbinėmis priemonėmis. • Mokytojai palaiko vaikų iniciatyvą žaisti lauke ar netikėtose erdvėse – kurti slėptuves, namelius, veikimo vietas iš gamtinių medžiagų, žaisti pagal jų pačių susikurtas taisykles.

	žaidimui. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus mėgstamų knygų, filmų ir vaizdo žaidimų pagrindu. Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose.	• Vaikai mokomi atsakingai elgtis su žaidimo aplinka – patys ruošia erdvę žaidimui, ją prižiūri ir tvarko žaidimui pasibaigus. • Skatinami ilgalaikiai žaidimai – tęsiami kelias dienas ar savaites, apimantys siužetą, personažų raidą, konfliktus ir sprendimus. • Žaidžiant kolektyviai, mokomi lanksčiai keisti vaidmenis, tartis, reaguoti į kitų pasiūlymus, valdyti emocijas, išklausti ir padėti spręsti nesutarimus konstruktyviai. • Dalyvaudami sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose, laikosi susitarimų ir bendrų taisyklių, sąžiningai rungtyniauja, priima laimėjimą ir pralaimėjimą kaip žaidimo dalį. • Suaugusieji padeda vaikams reflektuoti žaidimo patirtį – kalbėtis apie patikusius epizodus, sprendimus, personažus, vertinti žaidimo eigą ir savijautą jame.
--	--	---

KŪRYBINGAS IR SĖKMINGAI BESIMOKANTIS

„Kurių ir išreiškiu“, „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Aš kalbų pasaulyje“

Kūrybiškumas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	3-iasis žingsnis Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atradamas naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus.	• Vaikai skatinami tyrinėti juos dominančias kūrybos formas – piešimą, muzikavimą, judesį, kalbinę ar vaidybos raišką – suteikiant galimybę kartoti, tobulinti, laisvai eksperimentuoti. • Per žaidimą, meninę ar pažintinę veiklą vaikai kviečiami perteikti jau girdėtus garsus, matytus judesius ar veiksmus, tačiau drąsinami į juos įnešti savo kūrybos, derinti, improvizuoti. • Skatinami kurti personažus, įsijausti į jų veiksmus, judesius, kalbą, taip lavinant vaizduotę ir gebėjimą kurti
Esminiai gebėjimai.		

Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.	menamus pasaulius. • Vaikai stebi bendraamžių ar suaugusiųjų kūrybą, mokomi ją vertinti per emocinį santykį – kas patiko, ką norėtų pabandyti patys, kaip galėtų prisijungti. • Suaugusieji reaguoja į vaiko domėjimąsi, padeda išplėtoti idėją, suteikia pakartotines galimybes tyrinėti, eksperimentuoti, palaiko individualų kūrybinį stilių. • Kūrybiškumas ugdomas per laisvą žaidimą, įvairias medžiagas ir pojūčius apimančią patirtį, veiklą gamtoje, patirtinius projektus ar meninius tyrinėjimus grupėje. • Palaikoma vaikų iniciatyva kurti kartu – žaisti, dainuoti, piešti, statyti su kitais, mokytis veikti kolektyviai ir prisitaikyti prie bendros kūrybinės idėjos.
Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų		
	6-asis žingsnis Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina. Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir	• Vaikai skatinami kelti klausimus apie kūrybinę veiklą – domėtis, kaip kuriami darbai, kas įkvėpė, kokiomis priemonėmis galima pasiekti norimą rezultatą. • Ugdomas gebėjimas laisvai fantazuoti, eksperimentuoti su įvairiomis kūrybos sritimis – nuo vaizduojamosios dailės iki muzikos, šokio, teatro, technologijų. • Vaikai drąsinami pasitelkti kitų kūrybinių pavyzdžių elementus (spalvų derinius, judesius, siužetus), integruoti juos į savo darbus, lavinant interpretacijos ir transformacijos gebėjimus. • Skatinami planuoti kūrybos eigą – pasirinkti priemones, įgyvendinimo būdus, įsivaizduoti rezultatą; mokytojas padeda susidoroti su iššūkiais, randa sprendimo būdus kartu su vaiku. • Vaikui suteikiama pakankamai laiko ir erdvės pabaigti kūrybinį darbą pagal savo sumanymą; mokytojo paskatinintas savarankiškai vertina, ką dar norėtų patobulinti. • Skatinami dalintis kūryba su draugais, šeima, mokytojais – pasakoti apie kūrybos procesą, ką reiškia jų

	įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.	kūriny, kodėl jis jiems svarbus. • Vaikai mokosi reflektuoti kūrybinės veiklos prasmę – kam skirti kūriniai, kur jie galėtų būti panaudoti, ką jie perteikia kitiems žmonėms. • Suaugusieji palaiko vaikų kūrybinę motyvaciją, užduoda atvirus klausimus, domisi kūrybos eiga, padeda įžvelgti ryšius tarp kūrinio ir vaiko pasaulio, stiprina pasitikėjimą savo kūrybinėmis galiomis.
SĖKMINGAI BESIMOKANTIS		
„Kurių ir išreiškiu“, „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Aš kalbų pasaulyje“		
Tyrinėjimas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.	3-iasis žingsnis Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta.	• Vaikai skatinami stebėti juos supančią aplinką, klausti, tyrinėti ir savarankiškai atrasti atsakymus – sudarant saugias sąlygas tyrinėti įvairius objektus, medžiagas, reiškinius. • Mokytojas palaiko natūralų vaiko smalsumą ir nuostabą – reaguoja į vaiko klausimus, pasidžiaugia jo atradimais, leidžia tyrinėti savo tempu.
Esminiai gebėjimai. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą),	Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką ištraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems.	• Ugdomas atsargus ir pagarbus elgesys su nepažįstamais objektais: prieš veiklą aptariama, kaip naudoti priemones, kokių saugumo taisyklių laikytis. • Vaikai eksperimentuoja su natūraliomis ir dirbtinėmis medžiagomis, skirtingomis formomis, kiekiais, garsais ir judesiu – skatinamas tyrinėjimas per jutiminę, meninę, kalbinę bei fizinę patirtį. • Per veiklas gamtoje ar grupėje lavinamas gebėjimas stebėti, lyginti, daryti paprastas išvadas, pvz., kas plaukia, kas skęsta, kas limpa, kas byrėja. • Mokytojas modeliuoja tyrinėtojo elgseną – demonstruoja domėjimąsi, aiškina, eksperimentuoja kartu su vaikais, taip skatindamas mėgdžioti ir kurti. • Vaikai skatinami dalytis savo atradimais su kitais –

samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.		rodyti, pasakoti, džiaugtis rezultatu, net jei tai buvo netikėta ar neplanuota sėkmė. Tyrinėjimo procesas vertinamas labiau nei galutinis rezultatas – akcentuojamas smalsumas, išbandymas, bandymo ir klydimo džiaugsmas.
Ketvirti-šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų		
	6-asis žingsnis Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip auga ir keičiasi jis pats; kaip žmonės gyvena seniau ir kaip gyvena dabar; kaip jie gyvena kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.	- Vaikai skatinami kelti klausimus apie juos supantį pasaulį – gamtą, žmones, daiktus, jų pokyčius ir panašumus – ir ieškoti atsakymų tyrinėdami, stebėdami, bandydami. - Tyrinėjant augalus, gyvūnus ar medžiagas ugdomas gebėjimas stebėti, palyginti savybes, išryškinti skirtumus ir panašumus, daryti paprastas išvadas. - Vaikai supažindinami su laiko ir pokyčio sąvokomis: kaip augama, senstama, kaip keičiasi metų laikai, kaip žmonės gyvena anksčiau ir dabar, kaip skiriasi gyvenimo būdas kitose šalyse. - Mokytojas siūlo įvairias priemones ir skatina vaiką pačiam rinktis, kuo tyrinėti – lupą, liniuotę, pincetą, matavimo indus, fiksavimo priemones, mikroskopą ir kt. - Skatinamas samprotavimas apie savo patirtį: ką pastebėjo, kas nustebino, ką sužinojo, kaip jaučiasi; vaikai drąsinami kalbėti apie tai ir formuluoti klausimus, kuriuos toliau norėtų tyrinėti. - Grupinės diskusijos, refleksijos po tyrinėjimo padeda vaikui plėtoti mokslinį mąstymą – remtis faktais, pasakyti „kodėl taip galvoja“, pasidalinti idėjomis su kitais. - Vaikai kviečiami plėtoti savo tyrinėtojo tapatybę: būti smalsūs, pastabūs, kantrūs, gebėti eksperimentuoti ir daryti atradimus savarankiškai ar bendradarbiaujant. - Mokytojas palaiko tyrinėjimo procesą kurdamas skatinančią aplinką, siūlydamas iššūkius, padrąšinimus ir laisvę vaikui pasirinkti tyrinėjimo kryptį bei tempą.
Problemų	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)

sprendimas		
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminiai gebėjimai. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
	3-iasis žingsnis Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taiso, tobulina sprendimą.	• Vaikai skatinami pastebėti, įvardyti ir parodyti, kad susidūrė su problema – žodžiais ar neverbaline kalba. Suaugusieji reaguoja supratingai, padrąsina vaiką ieškoti sprendimų. • Ugdomas gebėjimas išbandyti sprendimo būdus patiems: pavyzdžiui, susitvarkyti daiktus, sujungti konstrukciją, įveikti kliūtį žaidime ar buityje. • Kai sprendimas nepavyksta, vaikai raginami stebėti kitų veiksmus, modeliuoti jų elgesį ir pabandyti dar kartą. Taip skatinamas mokymasis per stebėjimą ir bandymus. • Mokytojas padeda vaikui įsisąmoninti ankstesnę patirtį – ką jau bandė, kas veikė ar neveikė, kaip būtų galima kitaip – taip formuojant problemų sprendimo refleksiją. • Vaikai mokomi, kad nesėkmė yra natūrali problemų sprendimo proceso dalis; svarbus ne tik rezultatas, bet ir pastanga, atkaklumas bei noras bandyti iš naujo. • Kasdienėse situacijose (užsisegti rūbus, padėti draugui, išspręsti konfliktą) vaikui suteikiama pakankamai laiko ir kantrus suaugusiojo palydėjimas, siekiant paskatinti savarankiškumą. • Mokytojas atkreipia vaikų dėmesį į iškylančias problemas ir natūraliai įtraukia juos į sprendimo procesą – klausia: „Ką galime padaryti?“, „Kaip dar galima?“ • Problemų sprendimo gebėjimai palaipsniui tvirtėja, kai vaikas įgyja patirties, pastebi sąsajas tarp veiksmo ir rezultato, jaučiasi girdimas ir palaikomas suaugusiojo bei grupės.
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų	
	6-asis žingsnis Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar	• Vaikai skatinami nebijoti sunkumų – mokytojas padeda suprasti, kad problema yra natūrali mokymosi ir augimo dalis, o jos įveikimas gali būti įdomus iššūkis. • Sudaromos situacijos, kuriose reikia priimti sprendimus

	problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariausi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.	– tiek žaidybinėse, tiek realiose situacijose, siekiant skatinti vaikų savarankiškumą ir atsakomybę. • Vaikai mokomi naudoti savo sukauptą patirtį ir žinias, sprenddami naujas problemas – skatindami juos prisiminti, ką darė panašiose situacijose, kas padėjo, kas ne. • Ugdomas gebėjimas į problemą pažvelgti iš kelių pusių: aptariant, kaip jaučiasi kiti, kaip galima elgtis kitaip, kas būtų tinkamiausia visiems. • Skatinami tarpusavio pokalbiai: vaikai mokosi tartis, siūlyti sprendimus, išklausti kitų idėjas, vertinti jas ir rinktis priimtiniausią kelią. • Mokomi padėti vieni kitiems ir priimti pagalbą be gėdos ar baimės – pabrėžiant, kad bendradarbiavimas stiprina sprendimų kokybę ir bendrystės jausmą. • Kartu su mokytoju ar savarankiškai aptaria, kas nutiko priėmus tam tikrą sprendimą, kokios buvo pasekmės, ką galima būtų daryti kitaip kitą kartą – taip ugdomas reflektavimas. • Suaugusieji palaiko sprendimų priėmimo procesą, bet neduoda „paruoštų atsakymų“, o skatina vaikus ieškoti, bandyti, įvertinti ir mokytis iš patirties.
Mokėjimas mokytis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	3-iasis žingsnis Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip	• Vaikai skatinami savarankiškai rinktis veiklą, kuri juos domina ar teikia džiaugsmo, net jei įsitraukimas būna trumpalaikis – svarbus pirmasis žingsnis į mokymosi motyvą. • Sudaroma aplinka, kurioje vaikas gali laisvai tyrinėti, rinktis žaislus, kūrybos priemones, technikas, išbandyti skirtingus veikimo būdus. • Mokytojas stebi vaiko domėjimosi kryptis ir padeda išplėtoti veiklą, pasiūlydamas papildomų priemonių ar klausimų, kurie skatina tyrinėjimą ir mąstymą.
Esminiai gebėjimai.		
Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi		

veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	kažkas veikia, vyksta. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas.	• Vaikai mokomi stebėti, bandyti, užduoti klausimus apie tai, kaip veikia daiktai, procesai ar reiškiniai, ir patys išbando įvairius būdus tai išsiaiškinti. • Skatinamas mokymasis per patyrimą: kai vaikas pats kažką atranda, išbando ir supranta, jis patiria pasitenkinimą ir motyvaciją mokytis toliau. • Mokytojas padeda įvardyti pasiekimus: „Tu pats išsiaiškina“, „Tau pavyko“, kad vaikas įsisąmonintų savo pažangą ir džiaugtųsi mokymosi procesu. • Mokymasis pristatomas kaip smagus nuotykis, kur svarbu ne tik rezultatas, bet ir smalsumo, pastangų bei patirties vertė.
Ketvirti-šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų		
	6-asis žingsnis Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmokti. Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Priimdamas sprendimus ieško informacijos ir ją tikslingai atsirenka. Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultata, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko	• Vaikai skatinami aktyviai rinktis naujas veiklas, net jei jos reikalauja pastangų ar įveikti sunkumų – mokytojas palaiko drąsą mokytis ir patirti. • Mokytojas padeda vaikui išsakyti, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmokti – skatinamas sąmoningas požiūris į mokymąsi. • Vaikai mokosi planuoti veiksmus – ką darys pirmiausia, kokių priemonių reikia, kas gali padėti – veikla tampa struktūruota ir kryptinga. • Ugdomas gebėjimas ieškoti ir pasirinkti informaciją iš skirtingų šaltinių (knygų, paveikslėlių, pokalbių, stebėjimų), remiantis tikslu ar iškeltu klausimu. • Vaikas stebi savo pažangą, atpažįsta, kas veikia, kas ne, keičia veikimo būdus, ieško kitų sprendimų – taip ugdoma refleksija ir mokymasis iš patirties. • Skatinama kalbėti apie mokymosi procesą: „Kaip tai darei?“, „Kas buvo sunku?“, „Ką galėtum daryti kitaip?“ – taip vaikai mokosi sąmoningai mokytis. • Mokytojas sudaro sąlygas vaikams dalytis savo patirtimi su kitais – per aptarimus, pristatymus, kūrybinių procesų demonstravimą.

	(nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmokti.	• Vaikai mokomi vertinti ne tik rezultatą, bet ir pastangas, ieškojimus, bandymus, patirtas nesėkmes kaip vertingą mokymosi dalį.
BESIRŪPINANTIS SAVIMI		
„Mūsų sveikata ir gerovė“		
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
Esminiai gebėjimai. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje,	3-iasis žingsnis Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas naudojami tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse.	• Vaikai mokomi atlikti paprastas maisto ruošos užduotis kartu su suaugusiuoju – tepti duoną, pamirkyti vaisių, laužyti sausainį – taip ugdant savarankiškumą ir pasitikėjimą savo gebėjimais. • Skatinamas savarankiškas valgymas – mokoma tinkamai laikyti šaukštą, šakutę, atkreipiamas dėmesys į stalo etiketo pagrindus (pvz., atsisėdimas, padėkojimas, mandagus valgymas). • Higienos įgūdžiai lavinami per kasdienės rutinas – vaikui suteikiama galimybė pačiam plautis rankas, veidą, naudotis tualetu, palaipsniui mažinant pagalbos poreikį. • Mokomasi rengtis savarankiškai: užsivilkti drabužius, susižiūrėti etikečių kryptį, tvarkingai nusiauti, pasidėti batus ar drabužius į vietą. • Vaikai skatinami tvarkytis – padėti daiktą į vietą, sutvarkyti žaidimo kampelį, išmesti šiukšlę, padėti suaugusiajam ar draugui. • Mokytojas palaiko saugaus elgesio lauke įgūdžių formavimą: aptaria su vaikais susitarimus, stebi jų laikymąsi, giria už saugų ir atsakingą elgesį lauke. • Vaikams sudaromos galimybės kartoti kasdienes veiksmus ritmingai, žaismingai, pamažu perimant atsakomybę už save – tokiu būdu stiprinamas jų savarankiškumas. • Suaugusieji padeda vaikui įvardyti tai, ką jis jau moka,

gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.		pasidžiaugti pažanga, ir kantriai palydi tolesniame įgūdžių įtvirtinimo kelyje.
	Ketvirtį-šeštį gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų	
	6-asis žingsnis Išvardija, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas, esant galimybei pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams. Valgo savarankiškai, tvarkingai. Taisyklingai plaunasi rankas. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje: padeda į vietą, saugo, sutvarko. Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose. Paaškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas. Paaškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį	• Vaikai mokomi sąmoningai rinktis sveikesnį maistą – per diskusijas, žaidimus, bendrą maisto ruošą, iliustracijas ar pasakas apie sveiką gyvenseną. • Skatinamas savarankiškas ir kultūringas valgymas: naudojami visi stalo įrankiai, laikomasi higienos ir mandagumo normų prie stalo. • Vaikai mokosi savarankiškai vertinti kūno pojūčius (šilta – šalta) ir priimti sprendimus dėl apsirengimo, taip pat lavina savitvarką rūpinantis asmenine apranga. • Ugdomas atsakingas požiūris į daiktus: vaikai prižiūri ne tik savo, bet ir bendrus grupės daiktus, stengiasi tvarkingai naudotis ir saugoti. • Mokytojas nuosekliai primena ir kartu su vaikais aptaria saugaus elgesio taisykles įvairiose aplinkose – grupėje, kieme, viešose vietose, transporto priemonėse. • Vaikai supažindinami su rizikingomis situacijomis ir mokomi, kaip elgtis – su nepažįstamais žmonėmis, pavojingais daiktais, elektriniais prietaisais, cheminėmis medžiagomis. • Mokomi atpažinti asmenines ribas ir reaguoti į netinkamą elgesį – pasakyti „ne“, „stop“, pasitikėti savo jausmais, pranešti suaugusiajam. • Vaikai sužino apie pagalbą teikiančias profesijas (gydytojas, policininkas, ugniagesys, mokytojas), diskutuoja, kuo jie gali padėti nelaimės atveju. • Mokosi įsiminti pagrindinį pagalbos telefono numerį (112), suprasti, kada ir kaip juo naudotis. • Suaugusieji kuria saugią, pagarbią ir vaiką stiprinančią aplinką, kurioje kasdieniai įgūdžiai ugdomi per pavyzdį, bendradarbiavimą ir nuoseklią praktiką.

	elgesį. Paaikškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį.“	
Fizinis aktyvumas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
Esminiai gebėjimai. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina	3-iasis žingsnis Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tiksliai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.	- Fizinio aktyvumo veiklos planuojamos taip, kad ugdytų vaiko pusiausvyrą, koordinaciją, judesių tikslumą ir kryptingumą – per įvairius judriuosius žaidimus, estafetes, kliūčių ruožus. - Vaikai skatinami laisvai ir su džiaugsmu judėti – šokinėti, bėgioti, laiptuoti, mesti kamuolį, naudoti kūno raumenis stiprinančius judesius. - Kineziterapeutė aktyviai įsitraukia į fizinės veiklos organizavimą: pasiūlo individualiai pritaikytus pratimus, kurie lavina ne tik fizinius gebėjimus, bet ir skaičiavimo, kalbėjimo, dėmesio sutelkimo įgūdžius. - Veiklose sujungiami judesiai su kalba – vaikai skaičiuoja šuolius, kartoja garsus, žodžius, atlikdami fizinį veiksmą, kas padeda integruoti pažintinius ir motorinius gebėjimus. - Grupėse veiklos organizuojamos taip, kad būtų lavinami ir smulkiosios motorikos įgūdžiai – veriant, segant, ridenant, naudojant abi rankas. Tai padeda ruošti rašymui ir stiprina koordinaciją. - Judėjimo užduotys pritaikomos skirtingų gebėjimų vaikams – kai kuriems gali būti pasiūlytos pagalbinės priemonės ar supaprastintos versijos, o labiau pažengusiems – iššūkiai. - Skatinamas vaikų pasitikėjimas savo judesiais – drąsinant, kai nepavyksta, ir džiaugiantis net mažais pasiekimais. - Veiklos vyksta ir grupėje, ir lauke – vaikai mokosi

judesius poroje, grupėje		bendradarbiauti, judėti komandoje, išlaikyti dėmesį ir ritmą grupinės veiklos metu.
šokdamas ar žaisdamas.	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų	
4–6 metai	6-asis žingsnis Ištvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius.“	• Vaikai skatinami aktyviai judėti – planuojamos veiklos, kuriose ugdomas ištvermingumas, koordinacija, pusiausvyra, orientacija erdvėje. Įtraukiami bėgimo, šuolių, šliaužimo, estafečių elementai, padedantys ugdyti fizinę ištvermę. • Veiklose, kurias veda kineziterapeutė, integruojami pratimai, padedantys lavinti ne tik motorinius įgūdžius, bet ir dėmesį, ritmą, kalbos bei skaičiavimo gebėjimus. • Judant vaikai skaičiuoja, kartoja žodžius, garsus, seka instrukcijas, reaguoja į ritmą, garsinę informaciją – taip stiprinamas judesio ir kalbos ryšys bei dėmesio sutelkimas. • Skatinamas gebėjimas stebėti kūno pojūčius – vaikai mokomi atpažinti, kada reikia poilsio ar judėjimo, kaip kinta savijauta po fizinio krūvio. • Akcentuojama taisyklinga kūno padėtis – sėdint, stovint, vaikstant; formuojami laikysenos įgūdžiai per mankštas, judesio žaidimus, lavinamąsias užduotis. • Ugdomas gebėjimas tiksliai ir kruopščiai atlikti smulkiosios motorikos veiksmus – piešti, kirpti, dėti, konstruoti, valdyti smulkius daiktus. • Skatinami kūrybiniai statiniai ir konstrukcijos – vaikai kuria sudėtingesnes formas iš kaladėlių, detalių ar gamtinių medžiagų, planuoja ir įgyvendina savo sumanymus. • Fizinis aktyvumas derinamas su mokymosi elementais: vaikai judėdami mokosi orientacijų (kairė/dešinė, pirmas/paskutinis), seka nurodymus, mokosi per veiklą. • Judėjimo džiaugsmas palaikomas pasitelkiant ritminius judesius su muzika, žaidimus lauke, laipiojimo, šokinėjimo užduotis, kuriose vaikai gali saugiai

		eksperimentuoti. Kineziterapeutė, bendradarbiaudama su Mokytojais, individualizuoja fizinę veiklą pagal vaikų galias – pritaiko užduotis, padeda vaikams su specifiniais poreikiais, stebi pažangą.
BESIRŪPINANTIS SAVIMI IR PASITIKINTIS		
„Mūsų sveikata ir gerovė“ ir „Aš ir bendruomenė“		
Savireguliacija ir savikontrolė	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. Esminiai gebėjimai. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
	3-iasis žingsnis	- Vaikų emocinė savireguliacija ugdoma kuriant nuspėjamą, aiškią kasdienę struktūrą – pastovūs ritualai, veiklų eiliškumas ir saugūs susitarimai padeda vaikui jaustis stabiliai. - Mokytojas padeda vaikui atpažinti emocijas, jas įvardyti ir tinkamai išreikšti, pasiūlydamas paprastus reguliavimo būdus: pasitraukti, nusiraminti, paprašyti pagalbos. - Skatinama kalbėjimo su savimi praktika žaidžiant ar atliekant užduotis, kaip dėmesio sutelkimo ir veiksmų kontrolės priemonė. - Padedami suaugusiojo, vaikai mokosi laikytis bendrų susitarimų, reaguoti į nurodymus, ugdosi atsakomybę už savo elgesį. - Emocijų raiška ir elgesys reguliuojami pasitelkiant žaidimus, pasakas, ritmines veiklas bei aiškią pedagoginę laikyseną, kurioje svarbus palaikymas ir nuoseklumas. - Dėmesys skiriamas ne tik elgesio korekcijai, bet ir vaiko pastangoms reguliuoti – skatinama refleksija ir teigiamas grįžtamasis ryšys.
	Ketvirti-šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų	
	6-asis žingsnis	Vaikai skatinami pažinti ir taikyti įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus (kvėpavimo, judesio, muzikos, vaizduotės, kalbos), dalijasi jais su

	atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	kitais. • Mokytojas padeda vaikui atpažinti emocinius impulsus, juos įvardyti ir valdyti – atidėti norus, ignoruoti provokuojančias situacijas, rinktis taikius sprendimus. • Ugdomas gebėjimas suprasti susitarimų ir taisyklių prasmę, laikytis jų ne iš išorinio spaudimo, bet suvokiant jų naudą bendruomenėje. Taisyklės kuriamos drauge su vaikais. • Skatinama konstruktyvi emocijų raiška – vaikai mokosi valdyti pyktį, nusivylimą, stebėti savo elgesio pasekmes ir mokytis iš jų. • Reaguoti į dienotvarkės pokyčius vaikai mokomi palaipsniui – aptariant pokyčius, įtraukiant juos į sprendimų priėmimą, ugdant lankstumą. • Mokytojas palaiko vaiko savarankiškumą, rodo pasitikėjimą jo gebėjimu reguliuoti savo elgesį, kartu reflektuoja sudėtingesnes situacijas.
PASITIKINTIS		
„Aš ir bendruomenė“		
Savivoka ir savigarba	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinių nuostatų.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.	3-iasis žingsnis	
Esminiai gebėjimai.		
Pažįsta savo kūną, pasako,	Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro,	• Vaikai skatinami tyrinėti savo kūną per judesį, sensorinius žaidimus, žiūrėdami į veidrodį, mokosi įvardyti pagrindines kūno ir veido dalis. • Mokytojas tikslingai kreipiasi į vaiką vardu, kviečia įvardyti savo amžių, lytį, kalbėti apie save pirmuoju asmeniu, padrąsina sakyti, ką vaikas daro ar turi. • Vaiko iniciatyva veikti savarankiškai („aš pats“) remiama suteikiant pakankamai laiko, tinkamas sąlygas ir palaikymą kasdienėje veikloje. • Kuriama saugi, nuspėjama aplinka su aiškiu dienos

kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.	ritmu ir pastoviais santykiais, kad vaikas galėtų jaustis patogiai ir pasitikėti aplinka. • Mokytojas skatina vaiką domėtis kitais vaikais, stebėti, jungtis prie grupės veiklų, kuriasi pirmieji priklausymo bendruomenei ženklai. • Vaikai supažindinami su kultūrine aplinka – spalvomis, simboliais, švenčių atributika – per kasdienės situacijas, dainas, pasakojimus. • Mokytojas padeda vaikui formuoti pagarbų požiūrį į kalbinę ir kultūrinę įvairovę, drąsina teigiamai reaguoti į kita kalba kalbančius žmones, su jais bendrauti.
Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų		
	6-asis žingsnis Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Dalinasi stebinais apie vidinių kūno sistemų veiklos išorinius ženklus (išskvepiamas oras, širdies plakimas ir kt.). Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisideda prie šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų.	• Vaikai skatinami tyrinėti savo augantį kūną – aptarti, kas jame keičiasi, ką gali padaryti, kas padeda augti sveikiems. Mokytojas inicijuoja veiklas, kuriose vaikai stebi ir įvardija kvėpavimą, širdies plakimą, raumenų judesius. • Siekiama stiprinti teigiamą savęs vertinimą – vaikai kviečiami įvardyti tai, ką moka, kas sekasi, kuo didžiuojasi. Mokytojas nuosekliai grįžta prie vaiko pasiekimų ir pažangos, drąsina bandyti ir nebijoti klysti. • Žaisdami, kurdami, bendraudami vaikai tyrinėja įvairius socialinius vaidmenis (pvz., gydytojo, policininko, mokytojo, tėvų), mokosi suprasti save ir kitus bendruomenėje. • Vaikai dalyvauja grupės ir bendruomenės veiklose kaip aktyvūs nariai – išsako nuomonę, siūlo idėjas, tariasi, priima sprendimus. Mokytojas kviečia į bendrus pokalbius, kuriais palaikomas priklausymo bendruomenei jausmas.

	Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.	• Vaikams sudaromos sąlygos tyrinėti savo tautinę tapatybę – pasitelkiamos žemėlapių veiklos, pokalbiai apie šeimos kilmę, vėliavą, himną, tradicijas. Vaikai skatinami pasakyti, kur gyvena, savo tautybę ir adresą. • Padedami mokytojo vaikai susipažįsta su kitų tautų kultūromis, kalba apie jų simbolius, papročius, lygina, kuo žmonės panašūs, kuo skiriasi. Ugdomas pagarbos ir tolerancijos kitiems tautoms jausmas. • Vaikai aiškinasi, ką reiškia būti bendruomenės nariu – mokosi suprasti ir taikyti grupės susitarimus, žino savo teises ir pareigas, įsitraukia į diskusijas apie tinkamą elgesį ir bendrą gerovę.
Emocijų suvokimas ir raiška	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
Esminiai gebėjimai. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose	3-iasis žingsnis Pradedama atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs).	• Mokytojas padeda vaikui atpažinti pagrindines emocijas – įvardija jas vaikui veikiant („atrodai liūdnas“, „tu džiaugiesi“), rodo paveikslėlius, veido išraiškas, gestus, skaito knygeles apie emocijas. • Vaikai skatinami išreikšti savo jausmus jiems suprantamais būdais – žodžiais, veido mimika, judesiu ar simboliniais ženklais (pvz., nuotraukų kortelėmis). • Kuriam saugi emocinė aplinka, kurioje vaikas gali laisvai išreikšti emocijas ir sulaukti supratimo – mokytojas reaguoja empatiškai, kalba apie emocijų priežastis. • Mokytojas padeda vaikui susieti emocijas su situacijomis – pvz., „pyksti, nes negavai žaislo“, „liūdi, nes mama išėjo“. • Vaikai skatinami pastebėti kitų emocijas, mokomi

situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.		reaguoti į jas socialiai priimtinais būdais (pvz., paguosti, pasitraukti, pakviesti žaisti). • Emocijų pažinimas ir raiška įtraukiami į kasdienės situacijas: žaidimus, dainas, pokalbius, vaidybines veiklas.
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų	
	6-asis žingsnis Apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradeda kalbėtis apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.	• Vaikai skatinami įvardyti savo emocijas, aptarti jų intensyvumą, priežastis bei raiškos būdus – per diskusijas, emocijų korteles, veiklų refleksijas. • Mokytojas padeda vaikams suprasti, kad vienas jausmas gali turėti skirtingą raišką – žodžiais, mimika, kūno kalba, elgesiu. • Vaikai mokomi stebėti kitų emocijas – atpažinti jas iš balso tono, veido, kūno laikysenos, suprasti kito žmogaus emocinę būseną. • Skatinama empatija – vaikai drąsinami padėti, užjausti, pasiūlyti pagalbą liūdinčiam ar susierzinusiam bendraamžiui. • Tinkama emocijų raiška aptariama pasitelkiant kasdienės situacijas, pasakas, vaidybinius žaidimus – vaikai mokosi, kas padeda nusiraminti, pasijusti geriau. • Kuriama emocijas priimanti aplinka – mokytojas kalba apie jausmus kaip apie natūralią patirtį, kviečia reflektuoti emocijas ir jų valdymo strategijas.
LANKSCIAI MĄSTANTIS		
„Tyrinėju ir pažįstu aplinką“		
Matematinis mąstymas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
	3-iasis žingsnis	• Mokytojas inicijuoja žaidybines veiklas, kuriose vaikai

Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. Esminiai gebėjimai. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartindamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį). Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan. Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).	susiduria su skaičiais kasdienėje aplinkoje – skaičiuodami žaislus, lipdydami kamuoliukus, barstydami kruopas ar dėliodami paveikslėlius. • Vaikai kviečiami veikti praktiškai: dėti, lyginti, pilstyti, nešti, taip formuojamas patirtinis supratimas apie skaičių reikšmę, kiekį, dydį, masę, tūrį. • Mokytojas modeliuoja, kaip daiktus galima rūšiuoti ir grupuoti pagal vieną požymį (spalvą, dydį, formą), o vaikai mokosi tai daryti per žaidimus, tyrinėjimą. • Veiklose naudojamos daiktų poros ir darybos sekos, ritminiai žaidimai, kurie padeda vaikui atpažinti paprastą tvarką ir ją kartoti. • Skatinamas erdvinių sąvokų suvokimas – mokytojas tikslingai vartoja sąvokas („didesnis“, „mažesnis“, „ilgesnis“, „pirmas“, „antras“) ir kviečia vaikus jas suprasti per veiksmą. • Vaikai įtraukiami į kūrybines veiklas, kuriose formuojamas pradinis loginis mąstymas – dėlioiant, statant, atrenkant, pasikartojant struktūras. • Mokytojas kuria aplinką, kurioje skaičiai, spalvos, formos ir kiekiai tampa natūralia kasdienės veiklos dalimi – etiketės, kortelės, skaičiai aplinkoje tampa tyrinėjimo objektu.
Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų		
	6-asis žingsnis Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako,	• Vaikai įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkiant daiktus, piešinius, rankų pirštus. Skaičiavimo užduotis atlieka naudodamiesi kūnu, gestais, piešdami ar vaidindami skaičiavimo situacijas. • Naudodamiesi fizinėmis ir skaitmeninėmis

	kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais sprendamas problemas. Kalbėdamas apie ateities įvykius, pradeda vartoti žodžius: būtinai, tikrai įvyks; gali būti, įmanoma, kad įvyks; taip negali būti, niekada neįvyks. Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti (šiek tiek didesnis, truputį ilgesnis, beveik vienodi, panašaus aukščio ir pan.). Apibūdindamas aplinkos objektus, vartoja bent penkis dvimačių ir trimačių figūrų pavadinimus (skritulys, kvadratas, trikampis, kubas, rutulys). Žinomas figūras pavadina taisyklingai, nepriklausomai nuo jų padėties ar dydžio. Atrenka figūrai sukomponuoti reikalingas detales ir jas tinkamai sudėlioja.	priemonėmis bei gaudami mokytojo palaikymą ir grįžtamąjį ryšį, mokosi atpažinti, interpretuoti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus. • Išsitraukia į mokytojo inicijuojamus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal, pradedant nuo įvairių skaičių. Per kasdienes situacijas, objektus ar sukurtas istorijas pradeda suprasti sudėties ir atimties veiksmus, pirmiausia 5 objektų ribose, vėliau 10–12. • Skatinami tyrinėti matavimo pagrindus – mokosi lyginti daiktų ilgį, tūrį, masę naudodamiesi praktiniais veiksmais, išsitraukia į veiklas, kuriose reikia rikiuoti daiktus, vertinti kiekybinius skirtumus. • Išsitraukia į probleminių situacijų nagrinėjimą – mokosi įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų objektų, paaiškinti, kaip galima palyginti daiktus pagal jų ilgį, dydį ar tūrį, vartoja sąvokas, nusakančias nedidelius skirtumus. • Pažįsta ir įvardija dvimačių bei trimačių figūrų pavadinimus (pvz., kvadratas, trikampis, rutulys), jas atpažįsta nepriklausomai nuo padėties ar dydžio. Mokosi sudaryti kompozicijas iš figūrinių detalių, apibūdinti jų savybes. • Ugdomi erdvinio mąstymo įgūdžius – mokosi apibūdinti objektų išsidėstymą erdvėje, sekti kryptingus judėjimo nurodymus, juos pakartoti ir pavaizduoti. • Kuria, tęsia ar kopijuoja sekas iš dviejų ar daugiau pasikartojančių elementų naudodami daiktus, judesius, spalvas ar garsus, taip ugdydami gebėjimą atpažinti ir formuoti dėsningumus.
--	--	---

	Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai. Išgirdęs ar pamatęs judėjimo su krypties pakeitimu planą, jį iš atminties įvykdo, atkuria, geba pasakyti ir bando pavaizduoti, kaip reikėtų sugrįžti (judėti atbuline tvarka). Nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų pasikartojančių elementų.	
Skaitmeninis sumanumas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
Esminiai gebėjimai. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų	3-iasis žingsnis Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Pradedą laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	• Vaikai supažindinami su išmaniosiomis priemonėmis be ekranų – sensoriniais žaislais, robotukais, garsinius ar šviesos signalus skleidžiančiais įrenginiais. Aktyvuoja pagrindines funkcijas (paspaudžia, paleidžia, sustabdo, nukreipia). • Žaisdami su mokytojo pagalba pradeda suvokti paprastų veiksmų seką – reaguoją į komandas, susijusias su kryptimi ar veikimo eiga (pvz., „padėk“, „pasuk“, „paspausk“), veiksmais ir žodžiais imituoja procesus. • Ugdomas suvokimas apie priežasties ir pasekmės ryšius pasitelkiant kasdienius buitinius daiktus ar žaislus, reaguojančius į vaikų veiksmus (pvz.: paspaudžia mygtuką – robotukas pradeda judėti). • Mokosi laikytis pagrindinių saugaus elgesio taisyklių naudojant išmaniąsias priemones (žaislus, daiktus). Naudojasi tik suaugusiajam leidus, saugo nuo smūgių, vandens. • Mokytojo skatinami vaikai reflektuoja patirtį: ką žaislas

skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.		ar įrenginys padarė, kas nutiko, kaip tai įvyko – taip formuojamas pradinis loginis mąstymas ir technologinio pasaulio suvokimas.
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų	
	6-asis žingsnis Mokytojo prižiūrimas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis. Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas vaiko gebėjimus atitinkančias skaitmenines priemones (fotografavimo, piešimo, nuotraukų apdorojimo, garso įrašymo), skirtingus turinio tipus (vaizdą, judantį vaizdą, garsą, tekstą). Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradedama suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio (pvz.,	• Vaikai, padedami mokytojo, tyrinėja įvairias skaitmenines priemones – programėles, tinklalapius, įrašymo ir vaizdo redagavimo įrankius – siekdami įgyvendinti kūrybines ir projektines idėjas. • Ugdomas gebėjimas jungti skirtingas medijas (vaizdą, garsą, tekstą, judesį) ir naudotis keliomis skaitmeninėmis priemonėmis vienoje veikloje. Mokytojo padedami vaikai atranda, kaip šiomis priemonėmis galima perteikti turinį, pasakoti istorijas, dalintis idėjomis. • Įsitraukia į pradinius programavimo žingsnius: kuria paprastų komandų sekas, taiko algoritminį mąstymą, eksperimentuoja su programavimo aplinkomis ir koreguoja klaidas bandymo būdu. • Aptiriamos ir praktikoje taikomos pagrindinės skaitmeninio saugumo taisyklės: kaip atsakingai dalintis savo skaitmeniniais darbais, ką galima rodyti kitiems, o kas lieka asmeniška. • Mokytojas modeliuoja atsakingą elgesį skaitmeninėje erdvėje, kviečia vaikus reflektuoti apie skaitmeninį turinį ir jo poveikį: ką norisi rodyti, kaip kiti gali į tai reaguoti, ką iš tikrųjų reiškia „pasidalinti internete“.

	nuotraukų, piešinių, vaizdo įrašų) saugaus dalinimosi taisyklės.	
JAUTRUS SOCIALINEI IR KULTŪRINEI ĮVAIROVEI		
„Aš ir bendruomenė“		
Santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais. Esminiai gebėjimai. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
	3-iasis žingsnis Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradedą suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojamas bendrai.	• Vaikai, jausdami mokytojo emocinį palaikymą ir saugumą, vis drąsiau tyrinėja aplinką, įsitraukia į naujas veiklas, stebi kitus suaugusiuosius, kol jaučiasi pasirengę prisijungti. • Mokytojas palaiko vaikų savarankiškumo apraiškas – padaršina jų iniciatyvas, pagiria pastangas, prireikus padeda jas įgyvendinti. • Žaidimuose vaikai mėgdžioja suaugusiuosius – perkuria girdėtą kalbą, intonacijas, veiksmus, pritaiko juos savo patirčiai ir žaidimo situacijoms. • Vaikai trumpam įsitraukia į žaidimą su kitu vaiku, pradeda žaisti pakaitomis tuo pačiu žaislu, mokosi atpažinti, kas priklauso jiems, kitiems ar naudojama bendrai. • Mokytojas modeliuoja ir padeda vaikui suprasti socialines sąveikas – pastebėti kito poreikius, išklaustyti, tartis, susitarti, palaipsniui ugdydamas tarpusavio santykių pagrindus.
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų	
	6-asis žingsnis Stengiasi geranoriškai,	• Vaikai skatinami kurti ilgalaikius draugiškus santykius per bendrus projektus, ilgalaikius žaidimus, bendrą idėjų

Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiaisiais bei vaikais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo ar kito vaiko nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradedą tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus. Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.	įgyvendinimą. • Kasdienėse veiklose vaikai skatinami patys siūlyti veiklos taisykles, pasiskirstyti atsakomybėmis, ieškoti kompromisų ir kartu spręsti nesutarimus. • Mokytojas padeda vaikui suprasti socialinio elgesio normas per pokalbius apie dienos įvykius, konfliktų aptarimus, vaidmenų žaidimus, socialines istorijas. • Vaikai mokomi mandagaus bendravimo modeliuodami situacijas, kuriose reikia palaukti, padėkoti, atsiprašyti, siūlyti pagalbą ar paramą. • Refleksijose po veiklos ar dienos pabaigoje vaikai aptaria, kaip bendradarbiavo, kaip jautėsi, ką galėjo padaryti kitaip, kas padėjo sutarti. • Grupės veikloms ir bendriems sprendimams aptarti taikomi rato pokalbiai. • Pokalbiuose, veiklose ir per knygas supažindinama su įvairiomis kultūromis, šeimų tradicijomis, kalbomis – ugdant pagarbą ir toleranciją. • Vaikai įsitraukia į socialines situacijas, kuriose mokosi spręsti konfliktus, tarpininkauti, ieškoti visiems priimtinių sprendimų, kalbėti apie emocijas ir elgesio pasekmes.
Aplinkos	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)

pažinimas		
Vertybinių nuostatų. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	
	3-iasis žingsnis	
	Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuočius nuotraukose, įrašuose ir kt.	• Vaikai įtraukiami į pokalbius apie neseniai vykusius įvykius – peržiūrint nuotraukas, vaizdo įrašus, piešiant, vaidinant patirtas situacijas. Mokytojas padeda susieti praeitį su dabartimi – kalba apie tai, ką vaikai matė, jautė, veikė. • Kasdienėse veiklose mokytojas nuolat įvardija paros dalis ir jų seką (rytas, pietūs, vakaras), padeda vaikui sieti veiklų trukmę su savo išgyvenimais (pvz., „ilgai laukei“, „greitai suvalgėme“). • Vaikai kartu su mokytoju prižiūri augalus grupėje ar lauke – stebi, kaip jie keičiasi, padeda laistyti, kalbasi apie jų spalvas, pavadinimus, formą. Mokytojas padeda vaikui tikslinti žodyną, pavyzdžiui, ne tik „gėlė“, bet ir „tulpė“, „kaktusas“. • Per pasivaikščiojimus ar žaidimus lauke mokytojas atkreipia vaikų dėmesį į retesnius gamtos reiškinius – debesų formas, vaivorykštę, vėją, lietų, griaustinį. Jie mokosi pastebėti, įvardyti, išreikšti emocijas, kurias sukelia šie reiškiniai. • Vaikams siūloma patirti aplinką įvairiose erdvėse – lauke, grupėje, muziejuje, šventėje, kelionėje – ugdant emocinį ryšį su pažįstama socialine, gamtine, kultūrine aplinka. • Mokytojas pasitelkia žemėlapius, nuotraukas, paveikslėlius, aplinkos maketus padėdamas vaikui atpažinti artimos aplinkos objektus ir susieti juos su patirtimi („čia mūsų kiemas“, „čiaėjome į biblioteką“).
	Natūraliai įsitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai).	
	Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštę, perkūniją).	
	Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais.	
Esminiai gebėjimai. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 6 žingsnio pasiekimų	
	6-asis žingsnis	
	Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines	• Veiklų metu vaikai susipažįsta su savo šalies simboliais – kalbasi apie Lietuvos vėliavą, herbą, himną, sostinę; dainuoja, piešia, stebi kultūrinius reikinius. • Mokytojas kviečia vaikus pasidalinti šeimos

	šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas, pasakoja, ką dirba aptariamų profesijų atstovai, kokia jų sukurtų daiktų ir paslaugų vertė, kaip vyksta jų mainai. Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyveno, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti. Ižvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Dalinasi savo žiniomis apie tai, kur gyvena ir kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia. Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Ižvelgia, kaip keičiasi kai kurių gyvūnų ir augalų gyvenimas skirtingais metų laikais.	tradicijomis, šventėmis, palyginti su kitų šeimų ar tautų papročiais – per diskusijas, žaidimus, šventinius renginius. • Tyrinėdami profesijų pasaulį, vaikai žaidžia teminius žaidimus, kuria situacijas, lanko artimiausios aplinkos įstaigas ar kviečia svečius pasakoti apie savo darbą. • Kalbantis apie kasdienes ir praeities įvykius, vaikai mokosi vartoti laiko žodžius (vakar, šiandien, rytoj), savaitės dienų pavadinimus – planuodami veiklas, atpasakodami. • Vaikai tyrinėja gyvūnų ir augalų skirtumus – stebi gamtą, lygina savybes, žaidžia rūšiavimo, grupavimo žaidimus. • Mokytojas padeda vaikams suprasti metų laikų kaitą – per kūrybinius darbus, stebėjimus lauke, kalendoriaus pildymą. • Vaikai susipažįsta su Saulės, Mėnulio, dangaus kūnų vaizdiniais – naudodami maketus, pasakas, dokumentiką, eksperimentus. • Ugdoma atsakomybė už aplinką – vaikai dalyvauja tvarkymo, puošimo, rūšiavimo veiklose, aptaria, kaip saugoti gamtą, tausoti išteklius. • Mokytojas skatina emocinį ryšį su vietos bendruomene – per pasivaikščiojimus, ekskursijas, bendras veiklas su šeimomis ir bendruomenės nariais.
--	--	---

	Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti. Tyrinėdamas savo šalies ir nutolusių vietovių gyvenamąsias sąlygas, samprotauja apie žmogus ir gamtos ryšį. Pradedą jausti prieraišumą artimiausiai socialinei, kultūrinei ir gamtinei aplinkai, išreiškdamas jį veikloje ir kūryboje.	
--	---	--

V SKYRIUS

VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų vertinimas yra nuoseklus, stebėjimu grįstas procesas, kurio tikslas – atpažinti vaiko stiprybes, pažangą bei individualius ugdymosi poreikius. Vertinimas nėra formalus ar testavimu paremtas, o orientuotas į vaiko raidą, jo patirtį ir gebėjimus.

Vaiko pasiekimai vertinami **du kartus per metus**:

- pirmasis vertinimas vykdomas nuo rugsėjo 1 d. iki gruodžio 31 d.;
- antrasis – nuo balandžio 1 d. iki birželio 15 d.

Tarpiniai vertinimai atliekami, jei išryškėja didesnių ugdymosi sunkumų ar poreikis detaliau aptarti vaiko pažangą. Vaikų pasiekimus vertinti padeda logopedas-spec.pedagogas, meninio ugdymo mokytojas, kineziterapeutas.

Vertinimo tikslai

1. Stebėti vaiko pažangą ir raidos ypatumus.
2. Padėti mokytojams ir tėvams suprasti vaiko ugdymosi poreikius.
3. Individualizuoti ugdymo procesą, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko gebėjimus.
4. Skatinti vaiko pasitikėjimą savimi ir mokymosi motyvą.

Vertinimo metodai

Vaikų pasiekimų vertinimui taikomi įvairūs metodai (žr. paveikslą nr. 2), leidžiantys pažinti vaiko gebėjimus, stiprybes ir ugdymosi poreikius.

Paveikslas nr. 2

Vertinimo metodai

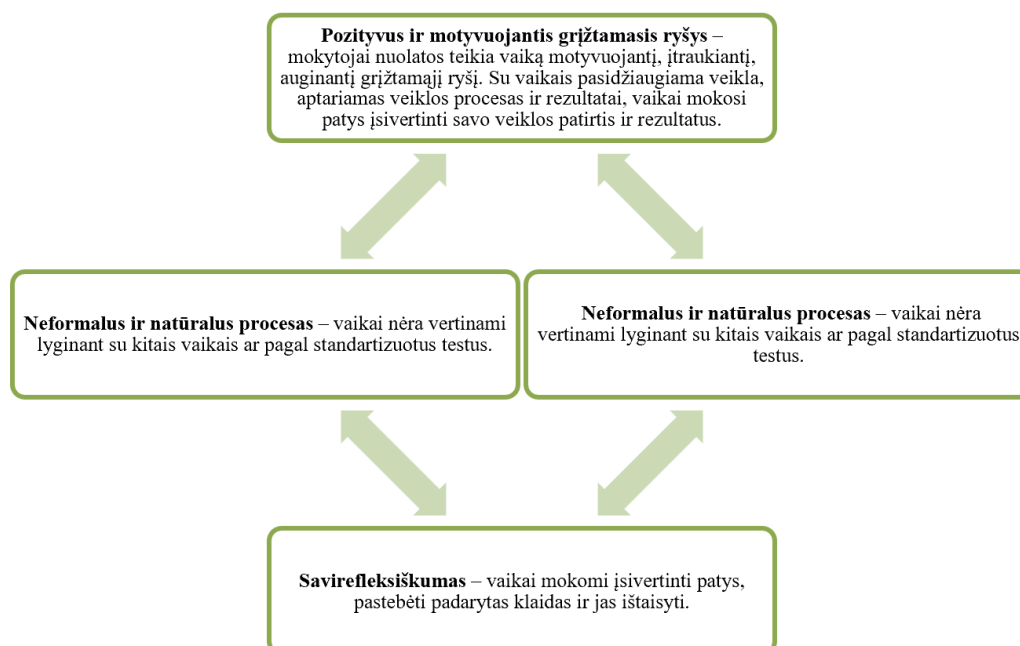
Šių metodų taikymas padeda matyti vaiko pažangą įvairiose srityse ir užtikrina tikslingą ugdymo proceso planavimą.

Vertinimo principai

Vaikų ugdymosi pasiekimų vertinimas grindžiamas principais (žr. paveikslą nr. 3), kurie užtikrina pagarbų, individualų ir motyvuojantį požiūrį į kiekvieną vaiką.

Paveikslas nr. 3

Vertinimo principai

Šių principų taikymas užtikrina, kad vertinimas būtų vaikui draugiškas, augimą skatinantis procesas. Vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi atsakingai, laikantis visų etikos reikalavimų.

Ugdymosi tęstinumas

Ikimokyklinio ugdymo programa grindžiama nuoseklia sąsaja su Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa, užtikrinant vaikų ugdymosi dermę ir tęstinumą. Ikimokykliniame amžiuje plėtojamos pasiekimų sritys pereina į priešmokykliniame amžiuje ugdomas kompetencijas, taip sudarydamos vientisą ugdymosi procesą. Siekiant dar aiškiau parodyti šių dviejų ugdymo pakopų sąsajas, žemiau pateikta lentelė (žr. lentelę nr. 3) atskleidžia, kaip ikimokyklinio ugdymo pasiekimų sritys dera su priešmokyklinio ugdymo kompetencijomis.

Lentelė nr. 3

Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo kompetencijų dermė

<i>Ikimokyklinio ugdymo sritys</i>	<i>Priešmokyklinio ugdymo kompetencijos</i>
<i>Kasdienio gyvenimo įgūdžiai</i>	Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos
<i>Fizinis aktyvumas</i>	Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos
<i>Emocijų suvokimas ir raiška</i>	Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos
<i>Savireguliacija ir savikontrolė</i>	Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos
<i>Savivoka ir savigarba</i>	Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos; Pilietiškumo
<i>Santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais</i>	Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos; Pilietiškumo
<i>Aplinkos pažinimas</i>	Pažinimo
<i>Matematinis mąstymas</i>	Pažinimo
<i>Skaitmeninis sumanumas</i>	Skaitmeninė
<i>Kalbų supratimas</i>	Komunikavimo
<i>Kalbinė raiška</i>	Komunikavimo
<i>Estetinis suvokimas</i>	Kultūrinė; Kūrybiškumo
<i>Meninė raiška</i>	Kultūrinė; Kūrybiškumo
<i>Kūrybiškumas</i>	Kūrybiškumo
<i>Tyrinėjimas</i>	Pažinimo
<i>Problemų sprendimas</i>	Pažinimo
<i>Gebėjimas žaisti</i>	Kūrybiškumo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos; Pilietiškumo
<i>Mokėjimas mokyti</i>	Pažinimo; Pilietiškumo

Tokia pasiekimų sričių ir kompetencijų dermė sudaro prielaidas nuosekliam vaikų ugdymui(si), užtikrina jų gebėjimų plėtotės tęstinumą ir sklandų perėjimą iš ikimokyklinio į priešmokyklinį ugdymą. Aiškiai apibrėžtos sąsajos padeda mokytojams kryptingai planuoti ugdymo procesą, užtikrinti ugdymo turinio nuoseklumą bei stiprinti vaikų pasirengimą tolesniam mokymuisi.